

הלכות יום טוב

תצה איזה מלאכות אסורים בי"ט. וכו' ד' סעיפים

באר הגולה

א משנה ב'לה ל"ו
ובמגילה.

ב משנה וגמ' ב'לה
י"ג וכ"ח הלל.

א א (א) כל מלאכה האסורה בשבת אסורה ביום טוב חוץ ממלאכת אוכל נפש ב וחוץ

ביאורי הגר"א

חוץ מן הוצאה והבערה אע"פ שאין באכילה ואפי' אפי' עשאו שלל לאכילה אינו לוקה והטעם ההוצאה שצריכה כאוכל ומסקה והבערה כמ"ס זירושלמי לא תבערו אש כו' ביום השבת הא ד"ט שרי דביום השבת מיותר והצריכו שם למתוך אף שעשאו שלל לצורך ח"ל הירושל' פ"ה ד"ט הלכה ג' על מתני' דאין בין כו' לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת בשבת אין אתה מצעיר אבל אתה מצעיר ביו"ט אין תימר בדברים שיש בהן אוכל נפש אין קיימין והכתיב אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם אלא כולן קיימין בנר של אצטלה א"ר אבינא

תצה (א) כל מלאכה כו'. ב'לה ל"ו ב' מתנין כל שחייבין עליו כו' אין בין כו' ובפ"ק דמגילה אין בין י"ט כו' הא לענין מכשירין כו' מתנין דלא כר"י כו' ובפ"ג ד"ט כ"ח א' דרשין ממך כו' ע"ש ושם ל"ו א' ורמינהי כו' ל"ק הא ד"ש הא ב"ה ושם י"ג ב' ואת"ל משנה ב"ש כו' דאי ב"ה כיון כו' ה"כ כו' וז"ש חוץ כו' וחזן כו'. ואע"ג שגם בשחיטה ובישול אמר שם כן ביאר המ"מ פ"א שכל מלאכה שהיא באכילה כגון שחיטה ואפי' ובישול אפי' עשאו שלל לאכילה אין לוקה וכל מלאכות שאין באכילה כגון כתיבה ואריגה כו' אפי' עשאו לאכילה לוקה

ברכת אליהו

מהוצאה והבערה וכן מכשירי אוכל נפש שלא היה אפשר לעשותם מאתמול. ומ"ש „מכשירי אוכל נפש וכו'“, הוא משום דפסקין כו' יהודה וכו'ל. ואע"ג שגם בשחיטה ובישול אמר שם כן. דשם יב ב איתא דל"ה השוחט עולת נדבה ביו"ט אינו לוקה משום מתוך. וכן מבשל גיד הנשה ביו"ט פטור משום מתוך. וא"כ מדוע הוציא המחבר רק מלאכת הוצאה והבערה. והתשובה לזה היא עפ"י דברי המ"מ שיובאו להלן. הרמב"ם בפ"א מהל' יו"ט ה"ד כתב: כל מלאכה שחייבין עליה בשבת אם עשה אותה ביו"ט שלא לצורך אכילה לוקה חוץ מן ההוצאה מרשות לרשות וההבערה שמתוך שהותרה הוצאה ביו"ט לצורך אכילה הותרה שלא לצורך אכילה וכו'. וביאר המ"מ שם שכוונת הרמב"ם היא שכל מלאכה שהיא באכילה — כגון שחיטה אפי' ובישול — אפי' עשאו שלא לאכילה אין לוקה. וכל מלאכות שאין באכילה — כגון כתיבה ואריגה כו' — אפי' עשאו לאכילה [כגון שיכתוב לשלח מאכל וכיוצא — דמשק אליעזר] לוקה, חוץ מן הוצאה והבערה, אע"פ שאין באכילה, ואפ"ה אפי' עשאו שלא לאכילה אינו לוקה. וביאר המ"מ שהטעם הוא משום ההוצאה שצריכה גם (כאוכל) [באוכל] ומסקה, ואע"פ שהיא גם בדברים אחרים אמרינן מתוך. וההבערה — אע"פ שאין באוכלין ומשקין — מותרת. כמ"ש בירושלמי — יובא להלן — לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת (שמות לה, ג) הא ביו"ט שרי. ד„ביום השבת“ מיותר, והצריכו שם למתוך אף שעשאו שלא לצורך. וז"ל הירושלמי פ"ה דיו"ט (ה"ג) [ה"ב] — על מתני' דשם דאין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד — : לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת בשבת אין אתה מבעיר אבל אתה מבעיר ביו"ט אין תימר בדברים שיש בהן

תצה (א) ביצה לו ב מתני': כל שחייבין עליו משום שבות משום רשות משום מצוה בשבת חייבין עליו ביו"ט וכו' אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד. וכ"ה בפ"ק דמגילה ז ב: אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד ובגמ' שם: הא לענין מכשירי אוכל נפש זה וזה שוין מתני' דלא כרבי יהודה דתניא אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש רבי יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש וכו'. ובפ"ג דיו"ט כח א דרשין (ממך) [משמך] כו' ע"ש. דאיתא בביצה שם: א"ל רבא לרב חסדא דרשין משמך הלכה כרבי יהודה א"ל יהא רעווא דכל כי הני מילי מעלייתא תדרשון משמאי. הרי דהלכה כו' יהודה. וכן הוצאה שרי ביו"ט, כמש"ש לו א — על המשנה שם לו ב הנ"ל — : ורמינהו משילין דרך ארובה ביו"ט אבל לא בשבת (אלמא גזרו שבות על שבת שלא גזרו ביו"ט — רש"י) וכו' אמר רב פפא לא קשיא הא ב"ש הא ב"ה דתנן בש"א אין מוציאין לא את הקטן ולא את הלולב ולא את ספר תורה לרה"ר וב"ה מתירין וכו'. הרי דהמשנה „אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש“ היא כב"ש. וב"ה ס"ל דהוצאה מותרת ביו"ט, והלכה כבית הלל. וגם הבערה שרי ביו"ט, כמש"ש יב א, ב: המבשל גיד הנשה בחלב ביו"ט ואכלו לוקה חמש וכו' ולוקה משום הבערה א"ל פוק תני לכרא הבערה ובשול אינה משנה (הבערה ובשול דיו"ט אינה משנה ללקות עליהן דמתוך שהותרו לצורך הותרו נמי שלא לצורך מן התורה — רש"י) ואת"ל משנה ב"ש הוא דאמרי לא אמרינן מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך ה"נ לא אמרינן מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך דאמרי מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך הכא נמי מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך. וזהו שכתב המחבר: חוץ ממלאכת אוכל נפש וחזן

באר הגולה

ג צריחא מגילה שם
וכר יהודה.

מהוצאה והבערה נוכן מכשירי אוכל נפש (ב) שלא היה אפשר לעשותם מאתמול. הגה (ג) ויש
מתמירין אפילו נאכל נפש ענמו (ד) כל שאינו מפיג טעם כלל אם עשאו מערב י"ט (א"י ומהרי"ל) (ה) מיהו אם לא

ביאורי הגר"א

הרבה אסרו חכמים בדבר שטוב מאתמול וזה שהחמירו
במלח ומלחין ונראה שזהו ג"כ מ"ש בפ"ט דשבת בחדל
וגבינה שג"כ דרך לימים הרבה ואפ"ה בדברים דמפיגין
טעמם מותר אפי' בלא שינוי ובלא מפיג ע"י שינוי
וכן פירש"י בספ"ג ד"ט הא דאין שוין קמח משום
דאפשר מאתמול ואפ"ה מותר ע"י שינוי בלא כמ"א:
(ד) כל שאינו מפיג כו'. כמ"ש בשבת שם והאמרי
נהרדעי גבינה נח יומא כו': (ה) מיהו אם

ותני תמן צ"ש אוסרין וצ"ה מתירין: (ב) שלא
היה כו'. כמ"ש כ"ח ב' ומגילה ו' צ': (ג) ויש
מתמירין כו'. כמ"ש בשבת קל"ד א' ת"ר אין
מסננין כו' מ"ש מבישרא אגומרא כו' מ"ש מלישה
כו' ועמוס' דמגילה ו' צ' ד"ה כאן כו' וי"ל כו'
וע' תוס' דשבת קל"ו ב' ד"ה תולין אכל כו'
אכל סנרא הראשונה ס"ל כמ"ש הר"ן בפ"ק ד"ט
דאפי' אפשר מאתמול שרי אלא בדבר שעושה לימים

ברכת אליהו

עושהו מאתמול לא היה טוב כ"כ וחזק והא דתניא בפרקין
דלעיל (קלד א) דאין מסננין את החרדל במסנתת שלו ביו"ט
אם היה עושהו מאתמול לא היה מתקלקל.

אבל סברא ראשונה — שזו דעת המחבר המתיר אוכל נפש
אף אם היה אפשר לעשותו מאתמול — ס"ל כמ"ש הר"ן
בפ"ק דיו"ט יד א, דאפי' אפשר מאתמול שרי, אלא בדבר
שעושה לימים הרבה, אסרו חכמים בדבר שטוב מאתמול.
וזהו שהחמירו חכמים במלח ותבלין שדוקא ע"י שינוי מותר.
משום דאפשר לעשותו לימים הרבה. ונראה שזהו ג"כ מ"ש
בפ"ט דשבת הנ"ל בחרדל וגבינה, שמותר רק אם א"א
לעשותו מאתמול. והטעם הוא כנ"ל — שג"כ דרך לעשותו
לימים הרבה. ואפ"ה בדברים דמפיגין טעמם מותר אפי' בלא
שינוי כמו בחרדל וגבינה, ובלא מפיג טעמם מותר רק ע"י
שינוי כמו במלח ותבלין. וכן פירש"י בספ"ג דיו"ט. דאיתא
בביצה כט ב: ת"ר אין שוין קמח (שרקדו מאתמול ובא
לשנותו בנפה ליפותו — רש"י) ביו"ט. ופירש"י בד"ה אין
שוין דהא ד"אין שוין קמח", הוא משום "דאפשר לו
מאתמול". ואפ"ה מותר ע"י שינוי. כמ"ש: דביתו דרב
יוסף נהלא קמחא אגבא דמהולתא (נפות — רש"י). הרי דאף
באפשר להכין מעיו"ט שרי לכתחילה ע"י שינוי. וזה דלא
כמ"א סק"ג, שכתב שם: ומותר לכתחילה להמתין עד יו"ט
לעשותו בשינוי ומ"מ כתב מהרי"ל ללוש הורימזיל"ש
מעיו"ט דהישנים יותר טובים וגם אסור לדון שקדים ביו"ט
להוציא מהן חלב כי אפשר לעשות בעיו"ט אף שמפיג טעם
קצת ע"כ. ומ' דדברי המהרי"ל קאי על ריש דבריו — שנעשה
ע"י שינוי. והיינו דס"ל למ"א דאפי' ע"י שינוי אסור לכתחילה.
ולדברינו הנ"ל ע"י שינוי מותר. [וע' בשער הציון סימן תק"י
סק"י י"ב, י"ח].

(ד) כמ"ש בשבת קלד א, הנ"ל בסק"ג: מהו לגבן א"ל אסור
וכו'. והמשך לשון הגמ': והא אמרי נהרדעי גבינה בת יומא
מעליא הכי קאמרי דאפילו גבינה בת יומא מעליא (וכ"ש
דאתמול — רש"י). [הרי דאין היתר רק אם מאתמול אינו טוב
כמו ביו"ט אבל אם שניהם טובים בשוה אסור כמו בגבינה —
ד"א. והוסיף שם: ולהכי דייק הרמ"א כל שאינו מפיג טעם אף
שאין טוב יותר מעיו"ט ג"כ אסור ודלא כדמשמע מדברי
התוס' שכ' אבל אוכל נפש דעדיף טפי כשעשוי מאתמול כו'
וזה לאו דוקא כדמוכח בהתחלת דבריהם שם ע"ש].
(ה) כמ"ש ביו"ט יד א במשנה: ב"ש אומרים תבלין נדוכין
במדוך של עץ והמלח בפך ובעץ הפרור וב"ה אומרים תבלין

אוכל נפש אנן קיימין והכתיב אך אשר יאכל לכל נפש הוא
לבדו יעשה לכם (שם יב, טז) אלא כינן קיימין בנר של אבטלה
(כי איירי קרא בנר של אבטלה דשרי — קרבן העדה) א"ר
(אבינא) [אבונה] ותני תמן (בפ"ק אין מוציאין את הקטן וכו')
— קרבן העדה) ב"ש אוסרין וב"ה מתירין (וטעמייהו דב"ה
דאמרינן מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי הוצאה
שלא לצורך א"כ בהבערה נמי אמרינן מתוך שהותרה הבערה
לצורך הותרה שלא לצורך ש"מ דנר של אבטלה מותר
להדליק ביו"ט — קרבן העדה). ולפי"ז מ"ש המחבר "חוץ
ממלאכת אוכל נפש", היינו אפי' אופה ומבשל שלא לצורך
אכילה, משא"כ בדבר שאינו עומד לאכילה כגון כתיבה
וכיוצא אף בעושה לצורך אכילה חייב. [והוסיף הדמשק
אליעזר: וזה להירושלמי דלית ליה מתוך אבל לגמ' דידן
ילפינן מקרא להתיר הבערה לצורך אבל שלא לצורך מותר
מטעם מתוך ורבינו אינו מביא הירושלמי רק דיש קרא על
הבערה להתיר אף בהבערה אינו בגוף המאכל].

(ב) כמ"ש בביצה כח ב ובמגילה ז ב [דר' יהודה מתיר אף
מכשירי אוכל נפש, וכנ"ל בסק"א. ומסבירה הגמ' שטעמו
משום ד"כתיב הוא (שמות יב, טז) וכתיב לכם (שם) ולא
קשיא כאן במכשירין שאפשר לעשות מעיו"ט כאן במכשירין
שאי אפשר לעשות מעיו"ט". וע"ל סימן תק"ט ס"ק ד', ז'].
(ג) כמ"ש בשבת קלד א: ת"ר אין מסננין את החרדל במסנתת
שלו ואין ממתקין אותו בגחלת (כדרך שרגילין לכבות לתוכו
את הגחלת או אבן ניסוקת — רש"י) וכו' א"ל אביי לרב יוסף
מ"ש מבישרא אגומרי (שצולין ביו"ט ואע"ג דמכבה —
רש"י) א"ל התם לא אפשר (דפת חמה מעליא טפי הכא אפשר
מאתמול — רש"י) א"ל אביי לרב יוסף מהו לגבן (גבינה —
רש"י) א"ל אסור מ"ש מלישה (שלשין פת ביו"ט והאי נמי
ללישה דמיא — רש"י) א"ל התם לא אפשר (דפת חמה
מעליא טפי — רש"י) הכא אפשר (מאתמול — רש"י). הרי
שבאוכל נפש שאפשר לעשותו מעיו"ט אסור. ועתו"כ
דמגילה ז ב ד"ה כאן, שכתבו: וי"ל דודאי אוכל נפש
המתקלקל אם עושהו מאתמול מותר לעשות ביו"ט אבל אוכל
נפש דעדיף טפי כשהוא עשוי מאתמול וכו' אסור לעשות
ביו"ט אבל מכשירין דלא מתקלקל כשנעשו מאתמול בהא
ודאי יש לחלק היכא דאפשר ללא אפשר. ועתו"כ דשבת קל"ז ב
ד"ה תולין, שגם שם כ"כ. דתנן שם: ... וחכ"א אין תולין את
המשמרת ביו"ט ואין נותנין לתלויה בשבת בשבת אבל נותנין
לתלויה ביו"ט. וכתבו התוס': וצריך לפרש ולומר שאם היה

עשאו מערב י"ט יש בו לורך י"ט מותר לעשותו ע"י שינוי (קמ"ג ור"ן): ב ד (ו) קצירה וטחינה ובצירה באר הגולה
וסחיטה וצידה אף על פי שהם מלאכת אוכל נפש (ו*) אסרום חכמים: ג ה (ז) אין מוציאין ד הרא"ש נרפ"ג
דנייה וטחינה דנייה
מסמין להו אקראי. ה רמז"ס נפ"ה וקמ"ג.

ביאורי הגר"א

מלח דאין מפיג טעם המירו ע"י שינוי כנ"ל ס"א
אלא כמ"ס חוס' ורא"ש ור"ן שם לפי שאלה רגיל
לעשות דברים כיוצא באלו מיום א' לימים הרבה
ודמי לעובדין דחול ואע"ג דליף בירושלמי מקרא
אסמכתא הוא. אבל דעת הרשב"א שהוא מדאורייתא
ו"ל בעה"ק ל"ו ז' ד"ת מלאכת עבודה אסורה
זי"ט כמו בשבת שנאמר כל מלאכת כו' איו היא
מלאכת עבודה כל שאין בה לורך א"י כחורש חורע
וצונה ואורג וכיוצא בהן ולא הותרה אלא מלאכת א"י
כו' ולא כל מלאכת א"י המיר הכחוש שהרי אחר
שהמיר מיעט שנאמר אך כו' אך הוא לבדו ולכס
מיעוטין הן כו' ומסרן הכחוש לחכמים והם אמרו
שהקולר והמולש והדש והבורר והטוחן והמרקד והלד
והחולב והמגבן והסוחט אסור וכן אסרו מדעריהם
לרבות חלות דבש כו' ומפני מה מנו את אלו לפי
שלא המירה המורה מה שדרך לתקן מהם לימים הרבה
וכן לא המירה אלא מיקון דברים שהן נרשמו לא
לעקור דבר מגידולו לפי שרוב הפירות נלקטין לזמן
מרובה וכ"ש זידת בע"מ שאין נרשמו והוא לריך
לטרות כו' ועוד יש מלאכות ואפי' טלטולין שאסרו
מדעריהם שלא יעשה כדרך שעושה בחול כמו שיתבאר
עכ"ל: (ז) אין מוציאין. כמ"ס נספ"ג פרמו

כו'. כמ"ס זי"ט י"ד א' דכ"ע כו' כל המכלין
מפיגין כו' ועמס' דשבת ק"מ א' ד"ה הני פלפלי
כו' מיהו במדוך של עץ כו' דלא אסרינן כו':
(ו) קצירה כו'. כמ"ס נרש' י"ט משום פירות
הנושרין כו' וסחיטה שם משום משקין שזכו כו'
ובר"פ א"י וטחינה במ"ק י"ב ז' ת"ר טוחנין כו'
מ' דבי"ט אסור ובירושל' פ"א הלכה י' תני אין
בוררין ולא טוחנין ולא מרקדין הבורר והטוחן והמרקד
בשבת נסקל ובי"ט סופג את הארבעים והטוחן בורר
כדרכו בחיקו ובקנון ובתמחוי אר"ח ענותנותו דר"ג
היא כו'. מנין שאין בוררין ולא טוחנין ולא מרקדין
ר' אחא בשם רשב"ל אומר כל מלאכה לא יעשה
בהם עד ושמרתם את המצות כו' וכ"ש זידה וקצירה.
תני חזקיהו פליג ר"ל על מה שאמר ת"ק ברירה
אך הוא לבדו הרי אלו מיעוטין שלא יקצור ולא
יטחון ולא ירקד זי"ט: (ו*) אסרום חכמים.
ר"ל דלא כרש"י בר"פ אין לדין שאסור מדאורייתא
משום דאפשר מאתמול ועדיפי טפי דלא מצינו הפרש
בין אפשר ללא אפשר אלא במכשירי אוכל נפש לר"י
כמ"ס כתיב הוא וכתיב לכס כו' מכלל דכא"י ע"מ
אין חילוק ואמרו מוליכין סבין ובהמה אצל טבח
אע"ג דבשבת לענין מילה אסור וכן לענין פסח וכן

ברכת אליהו

דביצה פ"א ה"י [בפנינו בשינוי לשון קצת]: תני אין בוררין
ולא טוחנין ולא מרקדין הבורר והטוחן והמרקד בשבת נסקל
ובירושל' סופג את הארבעים והתנן בורר כדרכו בחיקו ובקנון
ובתמחוי א"ר חנינא ענותנותו דרבן גמליאל היא דר"ג אמר
אף מדיח ושולה וכו' מנין שאין בוררין ולא טוחנין ולא
מרקדין ר' אחא בשם רשב"ל אומר כל מלאכה לא יעשה בהם
(שמות יב, טז) עד ושמרתם את המצות (שם שם, יז) (וה"ק
אותם מלאכות דמשימור ואילך דהיינו מלישה ואילך הם
מותרות לאוכל נפש אבל מלאכות דקודם שנקראו מצות
אסורים — קרבן העדה). עכ"ל הירושלמי. וכ"ש צידה
וקצירה [דכיון שאוסר הירושלמי טחינה והרקדה פשיטא
הקצירה שהיא קודם וכן הצידה שהוא (עדן) [עדיין] רחוק
מאכילתו — ד"א]. והמשך לשון הירושלמי שם: תני חזקיה
פליג אך הוא לבדו (שם שם, טז) הרי אלו מיעוטין שלא יקצור
ולא יטחון ולא ירקד בירושל' וכו' ומ"ש „תני חזקיה פליג“, ר"ל על
מה שאמר ת"ק ברירה בא חזקיה ומתיר. [וכמש"ש בקרבן
העדה: הרי אלו תלתא מיעוטין למעט שלשה קצירה וטחינה
ורקידה ואיכא בינייהו ברירה. וע"ל סימן תק"ו סק"ג].
(ו*) ר"ל דלא כרש"י בר"פ אין צדין ביצה כג ב ד"ה אין
צדין. שכתב: אע"ג דשחיטה ואפייה ובישול מאבות מלאכות
הן והותרו לצורך יו"ט טעמא משום דאי אפשר מעיו"ט
דשחיטה חייש למכמר בשרא פן יתחמם ויסריח אבל צידה
אפשר לצודו מבעוד יום ויניחנו במצודתו במים ולא ימות
ולמחר יטלהו. ומ' דס"ל שצידה אסורה מדאורייתא, משום

נדוכין כדרך במדוך של אבן והמלח במדוך של עץ. ובגמ'
שם: דכו"ע מיהת מלח בעיא שנוי בירושל' מ"ט רב הונא ורב
חסדא חד אמר כל הקדרות כולן צריכות מלח ואין כל הקדרות
צריכות תבלין וחד אמר כל התבלין מפיגין טעמן ומלח אינה
מפיגה טעמה וכו'. הרי שגם בדבר שאינו מפיג מותר ע"י
שינוי לכו"ע. [ואפי' בידע מאתמול כי יצטרך זאת בירושל'
כמש"ש במלח כל הקדרות צריכין מלח וידע מאתמול ואפ"ה
שרי בשינוי — ד"א]. ועתו"ס דשבת (קמ) [קמא] א ד"ה הני
פלפלי כו', שכתבו: מיהו במדוך של עץ ממ"נ שרי אפי'
במדוכה של אבן כעין שלנו שקורין מורטי"ר כיון שהמדוך
של עץ דלא אסרינן התם היכא דידע מאי קדירה בעי בשולי
אלא בלא שינוי.

(ו) כמ"ס בריש יו"ט ב ב — שהטעם שביצה שנוולדה
בירושל' אסורה — „גזרה משום פירות הנושרין“ (דהא נמי
לפירות הנושרין מן האילן דמיא שאף זו פרי הנושר —
רש"י). ופירות הנושרין אסורין משום שמא יבא לתלוש,
כמש"ש ג א. וסחיטה אסורה, כמ"ס רב יצחק שם בגמ',
שביצה אסורה גזרה „משום משקין שזכו“. והיינו „גזרה שמא
יסחוט“. וכמ"ס בריש פרק אין צדין שם כד ב: הלכתא נכרי
שהביא דורון לישראל בירושל' אם יש מאותו המין במחובר
אסור ולערב נמי אסורין בכדי שיעשו. [ועתו"ס שם ג א ד"ה
גזרה]. הרי דתלישה וסחיטה אסורה בירושל'. וגם טחינה
אסורה, כמ"ס במו"ק יב ב: ת"ר טוחנין במועד לצורך המועד
וכו'. ומשמע דוקא בחוה"מ אבל בירושל' אסור. ובירושלמי

באר הגולה

משא על הבהמה ביו"ט: ד ו (ח) מוקצה אע"פ שמותר בשבת החמירו בו ביום טוב

ו מסקנת הגמרא

אליבא דרב נחמן בר"ש נ"ה דנ"ה ס"ל ב"ט כר' יהודה וכ"פ הרי"ף ורמב"ם נפ"א וכן הסכימו האחרונים.

ביאורי הגר"א

כ"ו. ומקדין כו' ב"ט מ' דנ"ט קאי אשניהם ועוד
דכל הג' דברים דפליגי ראב"י וחכמים הכל ב"ט
ללא כמ"ט ואמרו בירושלמי פ"ד ד"ט והניחו הרי"ף
ורא"ש שם אין רוכבין כו' ב"ט משום שבתם בהמה
אלמלא דמנווה ב"ט ובהמה לא אמרינן מתוך דלא

שיין לזכור: (ח) מוקצה כו'. כמ"ש בר"ש
י"ט מכדי מאן סתם כו' אמרי כו' וכן דפריך שם
נמאי עסקינן לימא כו' אלא כו' מ"ט דנ"ש מוקצה
הוא אלמלא דפשיט להו דמוקצה אסור וכן שם ד'
א' אלא נתרנגולת כו' היא ואמה אסורה רי"ף

ברכת אליהו

ושל זה אסורה. וכל שכן צידת בעלי חיים שאינן ברשותו
ושהוא צריך לטרוח ולצוד בחורשים ונמצא בטל משמחת
יו"ט. ועוד יש מלאכות ואפילו טלטולין שאסרו מדבריהם כדי
שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול כמו שיתבאר, עכ"ל
הרשב"א. [וכתב הד"א: ולפי דעת התוס' והרא"ש דבורר
וקצירה כו' לא הוי אלא מדרבנן צ"ל מ"ש בירושלמי וביו"ט
סופג את הארבעים מיירי ביו"ט סמוך לחשיכה דאין לשהות
לעשות עוד לצורך יו"ט וכמ"ש בתוס' שבת צ"ה ד"ה והרודה
כו' ואור"י דאיכא לאוקמי כו' ע"ש, עכ"ל. וע"ע מש"ש].

(ז) כמ"ש (בספ"ג) [בספ"ב] דביצה כג א במשנה: שלשה
דברים רבי אלעזר בן עזריה מתיר וחכמים אסורים פרתו
יוצאה ברצועה שבין קרניה ומקדין את הבהמה ביו"ט. מ'
ד"ביו"ט" קאי אשניהם — דהיינו שמ"ש, פרתו יוצאה כו',
מיירי ביו"ט. הרי ש"אין מוציאין משאוי על הבהמה ביו"ט".
ועוד דכל הג' דברים דפליגי (ראב"י) [ראב"ע] וחכמים הכל
ביו"ט. [כמו דאיתא שם ג' דברים ר"ג מחמיר כו' דמיירי ג"כ
הכל ביו"ט — ד"א]. ודלא כתויו"ט שכתב שם משנה ח'
דמדתנן גבי מקדין, "ביו"ט" ש"מ דרישא, ד"פרתו וכו' —
מיירי בשבת. והא ליתא דהא אמרו בירושלמי (פ"ד) [פ"ה]
דיו"ט ה"ב והביאו הרי"ף שם לו ב ורא"ש שם פ"ה ס"ב —
על המשנה שם שאמרו אין רוכבין על גבי בהמה ביו"ט —
(משום) שהוא מצווה על שביתת (בהמתו) [בהמה] כמוהו.
אלמלא דמצווה ביו"ט על שביתת בהמתו. ובהמה לא אמרינן
מתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך, משום דלא
שייך לצורך. [דאין צורך המשאוי של בהמה לאוכל נפש ואף
אם עושה זאת לפעמים לצורך אוכל נפש להביא על הבהמה
הנצרך לאוכל נפש הרי זה כמו שאר מלאכות כגון כתיבה
וכיוצא דאף אם עושה לצורך אוכל נפש חייב כמ"ש
סק"א — ד"א. וכ"כ בשער הציון סק"א. ושם בסק"ב כתב:
אבל קשה דא"כ למה השמיט המחבר בסימן תקכ"ד אין
הפרה רשאי לצאת ביו"ט ברצועה שבין קרניה המוזכר שם
בטור דדין זה מסתברא דתלוי אם יש שביתת בהמה ביו"ט
וע"ש בב"י וצ"ע, עכ"ל. וע"ל סימן רמ"ו ס"ג בהג"ה ומש"ש
בסקי"ב. ועיין להלן סוף סק"ח].

(ח) כמ"ש בר"ש יו"ט ב ב: מכדי מאן (סתם) [סתמיה]
למתני' רבי (הוא) סדר המשנה וכשראה דברי חכם וישרו
בעיניו שנאן סתם ולא הזכיר שם אמרו עליהן כדי שלא יהו
שנויה מפי יחיד ונראין כאילו נשנו מפי המרובין ויעשו כמותן
— רש"י) מאי שנא בשבת דסתם לן כר' שמעון ומאי שנא
ביו"ט דסתם לן כר' יהודה אמרי שבת דחמירא ולא אתי
לזלולי בה ואי מקילין בה חדא קולא לא אתי לאקולי בה טפי

דאפשר לצודו מאתמול ועדיפי טפי. והתוס' שם ד"ה אין צדין
דחו את פירש"י. וכתבו דלא מצינו הפרש בין אפשר ללא
אפשר אלא במכשירי אוכל נפש לר"י כמ"ש שם כח ב ומגילה ז
ב, הנ"ל בסק"ב: כתיב הוא וכתוב לכם ול"ק כאן במכשירין
שאפשר לעשותן מעיו"ט כאן במכשירין שאי אפשר לעשותן
מעיו"ט. וכ"ז במכשירי אוכל. מכלל דבאוכל נפש עצמו אין
חילוק ומדאורייתא לעולם שרי. ואמרו ב"ה בביצה יא א
שמוליכין סכין ובהמה אצל טבח. [וכן נפסק בסימן תצ"ח ס"ב
ועמ"ש ש"ס ק"ד, ו]. אע"ג דבשבת לענין מילה אסור להביא
האזמל למול אפי' במקום שאין בו רק משום שבות, וכמ"ש
בסי' של"א ס"ו. ועמ"ש ש"ש. וכן לענין פסח אסור להביא הסכין
בשבת, כמ"ש בפסחים סו א, הרי שבשבת אף שמילה ופסח
הותרו, אפ"ה באפשר מאתמול אסור. וגבי יו"ט אף שהיה
אפשר להביא הסכין מעיו"ט אפ"ה מותר. וכן מלח דאין מפיג
טעם, ואפ"ה התירו ע"י שינוי, כנ"ל בס"א מביצה יד א. אלא
צ"ל כמ"ש התוס' בביצה יד א ד"ה איכא וברא"ש שם פ"א
סק"א ובר"ן שם, לפי שאדם רגיל לעשות דברים כיוצא באלו
מיום א' לימים הרבה ודמי לעובדין דחול, לכן אסרום חכמים.
ואע"ג דיליף בירושלמי דביצה פ"א ה"י הנ"ל בסק"ו מקרא
כל מלאכה לא יעשה בהם, אסמכתא בעלמא הוא. אבל דעת
הרשב"א שהלימוד מהקרא הוא מדאורייתא, ולא רק
אסמכתא. וז"ל בעבודת הקודש (לז) [לז] ב בית מועד שער א'
פ"א: דבר תורה מלאכת עבודה אסורה ביו"ט כמו בשבת
שנאמר כל מלאכת עבודה לא תעשו איזו היא מלאכת עבודה
כל שאין בה צורך אוכל נפש כחורש וזורע ובונה ואורג וכיוצא
בהן ולא הותרה אלא מלאכה שיש בה צורך אוכל נפש או שכל
נפש נהנית ממנה כאפיה ובשול וכיוצא בהן שנאמר כל
מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו
יעשה לכם ולא כל מלאכה אוכל נפש התיר הכתוב שהרי אחר
שהתיר מיעט שנאמר אך הוא לבדו יעשה לכם. אך הוא לבדו
ולכם מיעוטינן הם ולפיכך יש אפילו מלאכות שיש בהן צורך
אוכל נפש ואסורות ומסרן הכתוב לחכמים והם אמרו שהקוצר
והתולש והדש והבורר והטוחן והמרקד והצד והחולב והמגבן
והסוחט את הפירות להוציא מהן משקין אסור. וכן אסרו
מדבריהם לרדות חלות דבש מן הכוורת. ומפני מה מנו את אלו
לפי שלא התירה התורה לתקן ביו"ט מה שדרך בני אדם לתקן
מהן הרבה לימים הרבה כדי שלא יטרח ביו"ט לתקן מחמת
חול. וכן לא התירה אלא תיקון דברים שהן ברשותו כאפי'
ובישול, ולא לעקור דבר מגידולו. ואפי' תותים ואבטיחים
שנפגמין מיומן למחרתן. לפי שרוב הפירות הנלקטין
משתמרין לזמן מרובה ואינו בדין שתהא לקיטתו של זה מותר

ואסרוהו: הגה (ט) ויש מחמירין מוקצה אפי' צי"ט (טור בשם פוסקים) (י) אבל נולד אסור לדבריהם אפילו בשבת (יא)

ביאורי הגר"א

דלא כר"ג שאמר מאן דאית ליה כו' וכרצא פרק המציא ואוד שנשבר כו' ובסוף נוטל שמואל מטלטל כו' אע"ג דבסוף שבת אמרינן דשמואל סבר כר"ש סתמא דש"ס ס"פ נוטל ס"ל דפרסייתא אסור וערא"ש שם שדחה כל הראיות מרצא אין ראיה דרצא אפי' נמוקצה כר"י ס"ל כמ"ש ס"פ נוטל למימרא כו' ומשמואל אין ראיה דהא כר"ש ס"ל אפי' נולד כמ"ש ספ"ק דשבת אלא כמ"ש תוס' שם דמחמיר על עצמו היה: (יא) וכל מוקצה כו'. כר"א בסוף המציא נמתני' ל"ד וכמ"ש רש"י שם דפליגי

סוף י"ט ועס"י תק"י ס"י: (ט) ויש מתירין כו'. ממ"ש בסוף שבת ואף לוי סבר כו' כי הא דלוי כי הוה מיימי טריפתא ומיימי ראיה מי"ט לשבת ושם ואף ר"י סבר כו' ומי אר"י הכי והא אר"י הלכה כסתם משנה ותנן אין כו'. ר"י סתמא כו' ולא מפליג בין שבת ליו"ט אלא ר"י נדדו הוא מפליג להעמיד אוקימתא שלו ואנן קי"ל כאוקימתא אחרני שם ועוד מדפריך נפ' מרה ורבי כר"ש ס"ל כו' ואם איתא הא ר' סתם בשבת כר"ש וצי"ט כר"י אלא לא קי"ל ק: (י) אבל נולד כו'. ג"כ

ברכת אליהו

כאוקימתא אחרני שם — כרבה דטעמא דמתני' משום הכנה, ושפיר י"ל דאין מוקצה ביו"ט כמו בשבת. ועוד מדפריך בפרק כירה שבת מה א, ב ורבי כר"ש ס"ל כו'. דאיתא שם: בעא מיניה ר' שמעון בר רבי מרבי פצעילי תמרה (תמרים הנלקטים קודם בישולן וכונסין אותם בסלים שעושים מלולבין והן מתבשלות מאליהן — רש"י) לר"ש מהו (לאכול מהם קודם בישולן מי מודה בהן דמוקצות הן כגרוגרות וצימוקין הן או לא — רש"י) א"ל אין מוקצה לר"ש אלא גרוגרות וצימוקין בלבד ורבי לית ליה מוקצה והתנן (ביו"ט) אין משקין ושוחטין את המדבריות (דרך להשקות בהמה לפני השחיטה שתהא נוחה להפשיט — רש"י) וכו'. ואם איתא לחלק בין שבת ליו"ט, הא רבי סתם בשבת כר"ש וביו"ט כר"י. ומאי פריך הגמ' מ"אין משקין" דמיירי ביו"ט על הדין של פצעילי תמרה דמיירי בשבת. אלא ודאי דלא קיי"ל כן — כר"נ, אלא אין חילוק במוקצה בין שבת ליו"ט. ושפיר מקשה הגמ' מיו"ט — „אין משקין" דמיירי ביו"ט — אשבת — על „פצעילי תמרה" דמיירי בשבת.

(י) ג"כ דלא כרב נחמן בביצה שאמר מאן דאית ליה כו'. דרב נחמן שם ב א אוקים מתני' — ביצה שנולדה ביו"ט וכו' — בתרנגולת העומדת לגדל ביצים ודאית ליה מוקצה אית ליה נולד ודלית ליה מוקצה לית ליה נולד. ודברי המחבר הם כר"א בפרק המביא שם לג א: דדרש רבא וכו' ואוד (עץ לעשות אוד לתנור — רש"י) שנשבר (ביו"ט — רש"י) אסור להסיקו ביו"ט לפי שמסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים. [משום נולד — ד"א. הרי דס"ל דנולד אסור ביו"ט]. ובסוף פ' נוטל שבת קמא א: הני גרעינין דתמרי (של תמרים והם לבהמה — רש"י) ארמייתא (תמרים רעים הם ומאכילין התמרים עצמן לבהמה הלכך אגב אימייהו לבהמה נמי קיימי — רש"י) שרו לטלטולינהו הואיל וחזיין אגב אמנן ודפרסייתא (תמרים טובים הם ואין מאכילין אותן לבהמה — רש"י) שמואל מטלטל להו אגב ריפתא, הרי דס"ל לשמואל דנולד אסור. אע"ג דבסוף שבת קנו ב אמרינן גבי מחתכין את הנבלה לפני הכלבים דשמואל סבר שהלכה כר"ש, ושם ג"כ הוי נולד, מ"מ סתמא דש"ס ס"פ נוטל הנ"ל, ס"ל דפרסייתא אסור, וכנ"ל. ועברא"ש שם שדחה כל הראיות. מרבא אין ראיה, דרבא אפי' במוקצה כר"י ס"ל, כמ"ש ס"פ נוטל למימרא כו'. ומשמואל אין ראיה, דהא כר"ש ס"ל אפי' נולד כמ"ש ספ"ק דשבת אלא כמ"ש תוס' שם דמחמיר על עצמו היה. [וז"ל הרא"ש

— רש"י) סתם לן כר"ש דמיקל יו"ט דקיל ואתי לזלזולי ביה סתם לן כרבי יהודה דמחמיר (במוקצה). הרי דאיתא סתמא דביו"ט מוקצה אסור. וכן משמע שם בעמוד א'. דפריך שם — על המשנה: ביצה שנולדה ביו"ט ב"ש אומרים תאכל וב"ה אומרים לא תאכל — במאי עסקינן אילימא בתרנגולת העומדת לאכילה מאי טעמייהו דב"ה אוכלא דאפרת הוא (אוכל שנפרד — רש"י) אלא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים מאי טעמייהו דב"ש מוקצה (הוא) [היא] ומאי קושיא דלמא ב"ש לית להו מוקצה וכו'. ומדפריך סתמא אלמא דפשיט להו ד„דבר ידוע הוא כי המוקצה אסור" — לשון הרי"ף סוף יו"ט. וכן שם ד א: תניא אחרים אומרים משום ר' אליעזר ביצה תאכל היא ואמה במאי עסקינן אילימא בתרנגולת העומדת לאכילה פשיטא דהיא ואמה שריא אלא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים היא ואמה אסורה. וכתב הרי"ף בסוף יו"ט: דאלמא הכין היא הלכתא. ועס"י תק"י ס"י. [כתב הד"א: ט"ס מה שנרשם כאן וזה צ"ל בס"ק הקודם לענין שביתת בהמה דאפילו לצורך אסור ע"ז מציין ועס"י תק"י ס"י דאיתא שם בצורך להרבה אורחין דמותר להביא כדרכו בד"א בנושא על האדם אבל ע"ג בהמה לא יביא כלל, עכ"ל. ועיין באה"ג סימן תק"י סק"ע].

(ט) ממ"ש בסוף שבת קנו ב במשנה: מחתכין את הדלועין לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים רבי יהודה אומר אם לא היתה נבלה מע"ש אסורה לפי שאינה מן המוכן. ובגמ' שם: איתמר אמר עולא הלכה כרבי יהודה וכו' ואף לוי סבר הלכה כרבי יהודה כי הא דלוי כי הוה מיימי טריפתא לקמיה (בהמה שנולד בה ספק טריפות וצריכה להוראת חכם — רש"י) ביומא טבא לא הוה חזי ליה וכו'. הרי דמייתי הגמ' ראיה מיו"ט לשבת לענין מוקצה, וס"ל לגמ' דהלכה כר"י בשבת, ומוכח דאין חילוק בין שבת ליו"ט. ושם בהמשך לשון הגמ': ושמואל אמר הלכה כר' שמעון (דלית ליה מוקצה — רש"י) וכו' ואף ר' יוחנן (סבר) [אמר] הלכה כר"ש ומי א"ר יוחנן הכי והא א"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן אין מבקעין עצים מן הקורות ולא מן הקורה שנשברה ביו"ט רבי יוחנן ההוא (סתמא) כרבי יהודה מתני לה וכו'. ולא מפליג הגמ' בין שבת ליו"ט — דרבי יוחנן פוסק כר"ש בשבת והלכה כסתם משנה ביו"ט, אלא רב נחמן לבדו הוא מפליג להעמיד אוקימתא שלו בביצה ב א דביצה שנולדה ביו"ט מיירי בעומדת לגדל ביצים וב"ה אסורים משום מוקצה. ואנן קיי"ל

וכל מוקצה שאינו בעלי חיים כגון אורח של פירות ועצים סגי כשיאמר מכאן אני נוטל ואין צריך שירשום (רבינו ירוחם נ"ד ח"ג) (יב) ומותר להפך מיום טוב ראשון לשני צד ימים של גלויות (כל בו) ועיין לעיל סימן ש"י כל דיני מוקצה:

הערה

ביאורי הגר"א

הוא חומר הוא בדבר שיש בו רוח חיים וה"ה לדין דק"ל שם כנ"ה צ"ל החילוק הנ"ל דהא שם אפי' לצ"ה לא סגי במכאן אני כו' כמ"ש שם יו"ד א' וז"ש שאינו כו': (יב) ומותר להכין כו'. עמ"א וט"ז וכמ"ש בספ"ג דעירובין ל"ט א' ועוד

בבבירה ואין קי"ל דבדרבנן יש בבבירה וכמ"ש בפ"ה שם ל"ח א' דרש מר זוטרא הלכה כר' אושעיא וכמ"ש הר"ף שם ואמרין בירושלמי ס"פ המביא והביאו תוס' שם מחלפא שיטתיה דר"א דתנין תמן כש"א לא יכול אלא"כ נענע מצע"י ור"א לאו שמותי

ברכת אליהו

ליה דרש מר זוטרא הלכה כרבי אושעיא. וכמ"ש הר"ף שם: ואסיקנא דרבי הושעיא כי אית ליה ברירה בדרכנן אבל בדאורייתא לית ליה ברירה ואיפסקא הלכתא בהדיא כרבי הושעיא בדרכנן יש ברירה וקם ליה רב ורבי הושעיא בחדא שיטתא ושמואל ורבי יוחנן בחדא שיטתא וכיון דקאי רבי הושעיא דהלכתא כוותיה בהדי רב שמעי' דהלכתא כותיה דרב. ואמרין בירושלמי שם ס"פ המביא ה"ו והביאו תוס' שם לדב ד"ה ואומר — על המשנה שם לדב הנ"ל — מחלפא שיטתיה דר"א דתנין תמן (בפ"ק) בש"א לא יכול אלא א"כ נענע מבעוד יום (אבל באמירה לחוד לא סגי והכא קאמר דבאמירה בעלמא סגי — קרבן העדה) ור"א לאו שמותי הוא (כתמיה וכי לאו מתלמידי שמאי הוא — קרבן העדה) חומר הוא בדבר שיש בו רוח חיים (מוקצה דבעלי חיים חמירי טפי משאר מוקצה ולא אמרי' בהו ברירה — קרבן העדה). והו"ה לדין דקיי"ל שם כב"ה — דעומד ואומר זה וזה אני נוטל — צ"ל החילוק הנ"ל, דהא שם אפי' לב"ה לא סגי במה שאומר במכאן אני נוטל, אלא צ"ל זה וזה וכמש"ש י.א. ואילו הכא במוקצה קיי"ל כר"א דדי במה שאומר מכאן אני נוטל, אלא ודאי דבע"ח חמירי. וזהו שכתב הרמ"א: וכל מוקצה שאינו בעלי חיים כו' סגי כשיאמר מכאן אני נוטל ואינו צריך שירשום. [והיינו לאפוקי בע"ח צריך לפרט זה וזה כו' — ד"א, וע"ע מש"ש].

(יב) עמ"א סק"א שכתב שמ"ש הרמ"א — „ומותר להכין וכו' — קאי אדלעיל מיניה שבאוצר מוכן להכין וכו' ועס"י תק"ג וס"י תקכ"ח. ועט"ז סק"ה, שכתב: אע"ג דלקמן סימן תק"ג פסק דאסור להכין מיו"ט לחבירו הכא שאני כיון שא"צ אלא אמירה לחוד במידי שאינו בע"ח. ודברי הרמ"א הם כמ"ש בספ"ג דעירובין לט א במשנה: ועוד אמר ר' יהודה מתנה אדם על הכלכלה (של טבל — רש"י) ביו"ט ראשון (של ר"ה) ואומר אם היום חול תהא זו תרומה על אלו ואם היום קדש אין בדברי כלום — רש"י) ואוכלה בשני וכן ביצה שנולדה בראשון תאכל בשני ולא הו"ו לו חכמים. וערמב"ם ספ"א הלכה כ"ד לפיכך כו'.

בביצה פ"ה סי' י"ד: ובעל ה"ג פוסק כר"ש במוקצה ביו"ט אבל בנולד פוסק כרבי יהודה והביא ראיה מדלעיל פרק המביא (לג א) דדרש רבא אשה לא תכנס לבין העצים ליטול אור וכו' ואינה ראייה דרבא לטעמיה דאפי' בשאר מוקצה דלאו נולד ס"ל כרבי יהודה כדמוכח בסוף נוטל (קמב ב) אבל אנן דקיימא לן (בשבת קמג א) כר"ש במוקצה הו"ה בנולד. ומיהו ר"ת ז"ל דייק משמואל דבשיליה שבת (קנו ב) סבר כר"ש ואפ"ה קאמר בסוף נוטל (קמג א) דלא הוה מטלטל גרעיני תמרי אלא אגב ריפתא ואינה ראייה משמואל דמחמיר על עצמו היה כאביי ורבא דהתם בההיא שמעתא תדע דהא פסיק שמואל בהדיא בנולד כר"ש בספ"ק דשבת (יט ב) גבי שמן של בדין כדפירש התם דמיירי כשזב בשבת דקאי אהא דאיירי לעיל בטענית קורת בית הבד אלא ודאי מחמיר על עצמו היה. ועוד דרבי יוחנן פסק אף בנולד כר"ש כדדייק בשיליה שבת (קנו א) מההיא דעצמות וקליפין ועוד דקדק ר"ת דנולד אסור ומסתמא דהש"ס דפרק נוטל (קמג א) דאסור לטלטולי גרעיני תמרי פרסייתא ואין לומר משום דאף לבהמה לא חזוין דבפרק במה מדליקין (כט א) מוכח דחזו לבהמה אלא ודאי משום נולד הוא דאסור. והא דפריך בסוף כירה (מה ב) אמילתא דרבי יוחנן מדרב נחמן דמאן דל"ל מוקצה לית ליה נולד לא קיי"ל הכי והוי מצינן לשנויי התם דלא קיי"ל הכי ולא חשש, עכ"ל הרא"ש. וע"ע מש"ש. ומ"ש הרא"ש בשם ר"ת דשמואל מחמיר על עצמו היה, כ"כ ר"ת בתוס' בשבת יט ב ד"ה ושמואל].

(יא) כר"א בסוף המביא במתני' רביצה לדב. דתנן שם: ועוד אמר רבי אליעזר עומד אדם על המוקצה ע"ש בשביעית (שאין מעשר נוהג בה ואין מחוסר אלא הזמנה — רש"י) ואומר מכאן אני אוכל למחר וחכמים אומרים עד שירשום ויאמר מכאן ועד כאן. וכמ"ש רש"י שם דפליגי בבבירה. דר"א סבר דסגי במה שאומר מכאן אני נוטל מכיון דס"ל דיש ברירה, וחכ"א שצריך לרשום בסימן משום דס"ל דאין ברירה. ואנן קיי"ל דבדרבנן יש ברירה. וכמ"ש בפ"ה שם לח א: ... וכי לית ליה לרבי אושעיא ברירה בדאורייתא אבל בדרכנן אית

ולומר מיו"ט ראשון לב' כמו לר"י בר"ה, עכ"ל. ודבריו צ"ע, כי הרי אם נימא דהוי ב' קדושות אסור להכין מיו"ט א' לשני, וכמש"ל בס"י תק"ג ס"א: אסור לאפות או לבשל או לשחוט ביו"ט לצורך מחר וכו' ואפי' בשני ימים של ר"ה. וכתבו שם הט"ז והמ"א בסק"א ורבנו בסק"ז דהיינו משום דנקטינן לחומרא דב' ימים של ר"ה הו"ו ב' קדושות. ורבנו כתב שם שדעת הרמב"ם דאפילו לקולא אמרין שהו קדושה אחת. עכ"פ בענינו פשיטא דב' ימים של גלויות לא הו

1 ז"ל הרמב"ם בהל' יו"ט שם: שני ימים טובים אלו של גלויות שתי קדושות הן ואינן כיום אחד לפיכך דבר שהיה מוקצה ביו"ט ראשון או שנולד בראשון אם הכין אותו לשני הרי זה מותר כיצד ביצה שנולדה בראשון תאכל בשני חיה ועוף שניצודו בראשון יאכלו בשני דבר המחובר לקרקע שנעקר בראשון יאכל בשני וכו'. וכתב הד"א ע"ז: והיינו דכיון דקיי"ל דבשני ימים טובים של גלויות הרי ב' קדושות לענין ביצה ממילא דהוי שני קדושות לענין להכין

תצו דין י"ט שני של גליות. ובו ג' סעיפים

באר הגולה

א פקחים י"ז

נעזבדל דמן נר

אסיל.

ב מימרא דרנא זילא

י.

ג מהא דאמימר שס

כ"ז.

א א (א) בגליות שעושין שני ימים טובים מספק כל מה שאסור בראשון אסור בשני ומנדין למי שמזולז בו ואם הוא צורבא דרבנן אין מחמירין לנדותו אלא מלקין אותו: ב אין חילוק בין ראשון לשני אלא ב לענין מת ג וכן לכחול את העין: הגה (ב) או שאר מולי שאין בו סכנה (ר"ן פקח אין לדין) ג אף על פי שאסור בראשון אלא על ידי נכרי אם אין בו סכנה (ד) בשני

ביאורי הגר"א

המלניע לכותלת משום שנות: (ג) אע"פ כו' אלא ע"י כו' אם אין כו'. שם נעל מיניה כו'. מהו לכוול כו' היכא דליכא כו' א"ל אסור אמימר שרא כו' מסייע כו': (ד) בשני כו' חוץ כו'. שם אמימר שרא כו' א"ל אנה כנהרדעי כו' ואנן קי"ל כרז אשי שס ו' א' דל"ל דנהרדעי מיהא

אר"י מתנה אדם כו' וערמז"ס ספ"א ה' כ"ד לפיכך כו':

תצו (א) בגליות. עספ"ג דעירובין אהא שיליה לרנא א"ל כו': ומנדין כו'. ענה"ג: (ב) או שאר כו' ודוקא שבות כו'. נלמד משם דודאי ל"ד עינא ול"ד לכוול אלא כל ששבות וכמ"ש נפ'

ברכת אליהו

משום שבות. והא דנקט לכחול את העין אתא לאשמעינן „אע"פ שאינו חולי הכולל כל הגוף" — לשון המ"א סק"ג. וע"ע מש"ש.

(ג) ביצה כב א: בעא מיניה רב אשי מאמימר מהו לכחול את העין ביו"ט היכא דאיכא סכנה כגון רירא דיצא דמא דמעטא וקדחתא ותחלת אוכלא לא מבעיא ליה דאפי' בשבת שרי כי קמבעיא ליה סוף אוכלא ופצוחי עינא מאי (שקרוכ להתרפאות הוא ואינו כוחל אלא להגיה מאורו — רש"י) א"ל אסור איתיביה אין מכבין את הבקעת (שמותר להנאת הגוף שלא יתעשן — רש"י) ושני ליה כדשנין (רבי יהודה היא דאמר לכל צרכיכם — רש"י) אמימר שרי למכחל עינא מנכרי בשבתא איכא דאמרי אמימר גופיה כחיל עינא מנכרי בשבתא א"ל רב אשי לאמימר מאי דעתך דאמר עולא בריה דרב עילאי כל צרכי חולה עושין ע"י נכרי בשבת ואמר רב המנונא כל דבר שאין בו סכנה אומר לנכרי ועושה הני מילי היכא דלא מסייע בהדיה אבל מר קא מסייע בהדיה דקא עמיץ ופתח א"ל איכא רב זביד דקאי כותך ושני ליה מסייע אין בו ממש. [ומזה למד המחבר דאסור ביו"ט ראשון בחולה שאין בו סכנה אף בשבות ע"י ישראל כמו לכחול כי אם ע"י עובד כוכבים כאמימר ומסייע אין בו ממש וביו"ט ב' שרי אפי"ע"י ישראל כמ"ש אמימר שרי למכחל עינא ביו"ט ב' והיינו אפי' ע"י ישראל דבעובד כוכבים אף בשבת ויו"ט ראשון שרי — ד"א. וע"ל סי' שכ"ח סי"ז ומש"ש].

(ד) ביצה כב א, ב הנ"ל בסק"ב: אמימר שרא למכחל עינא ביו"ט שני של ר"ה א"ל רב אשי לאמימר והאמר רבא מת ביו"ט ראשון יתעסקו בו עממין ביו"ט שני יתעסקו ישראל ואפי' בשני ימים טובים של ר"ה משא"כ בביצה (דקדושה אחת הן ולא הקלו ביו"ט שני של ר"ה אלא לענין מת — רש"י) א"ל אנה כנהרדעי סבירא לי דאמרי אף בביצה וכו'. ואנן קי"ל כרב אשי שם ו א דלית ליה דנהרדעי. מיהא למדין ממנו ליו"ט ב' של גליות. רי"ף. וז"ל הרי"ף שם כב א: ולית הלכתא כוותיה דקיי"ל דקדושה אחת הן אלא מיהו גמרינן מהא דאמימר דשרי למכחל עינא ביו"ט שני של גליות.

תצו (א) על מ"ש המחבר „בגליות וכו'". עיין ספ"ג דעירובין אתא שיליה לרבא א"ל כו'. דאיתא שם מ א: הנהו בני גננא (קושרי כילות לחתנים ונותנים שם הדס — רש"י) דגזו להו אסא ביו"ט שני לאורתא שרא להו רבינא לאורוחי ביה לאלתר א"ל רבא בר תחליפא לרבינא ליסר להו מר מפני שאינן בני תורה (ואתו לזלוולי ביו"ט שני — רש"י) מתקיף לה רב שמעיה טעמא דאין בני תורה הא בני תורה שרי והא בעינן בכדי שיעשו אולו שיליו לרבא אמר להו בעינן בכדי שיעשו. הרי דיו"ט שני שווה בזה ליו"ט ראשון. ומ"ש המחבר „ומנדין וכו'". עבאה"ג [סק"א שצ"י לפסחים נ"ד בעובדא דר' נתן בר אסיא. דאיתא שם עמוד א': רב נתן בר אסיא אזל מבי רב לפומבדיתא ביו"ט שני של עצרת שמתיה רב יוסף א"ל אביי ולנגדיה מר נגידי א"ל [ד]עדיפא עבדי ליה (החמורה ממנה עשיתי לו — רש"י) דבמערכא מימנו אנגידא דבר כי רב ולא מימנו אשמתא א"ד נגדיה רב יוסף א"ל אביי נשמתיה מר דרב ושמואל דאמרי תרוייהו מנדין על שני ימים טובים של גליות א"ל ה"מ איניש דעלמא הכא צורבא מדרבנן הוא דטבא ליה עבדי דבמערכא מימנו אנגדתא דבר כי רב ולא מימנו אשמתא (תלמיד שסרח היו נאמנין להלקותו ולא לנדותו משום דשמתא חמורה וחוששין לכבוד התורה — רש"י). ובדפוס השו"ע מצוין סק"א שבבאה"ג על ריש הסעיף: בגליות וכו'. וכתב הד"א שזו ט"ס, וצ"ל על מ"ש המחבר: ומנדין וכו'. ועב"י, מ"ב סק"ב, שער הציון שם, להלן סימן תקל"ח סק"י ובהערה 2 שם].

(ב) [על מ"ש המחבר „וכן לכחול את העין", ציין בבאה"ג סק"ג מהא דאמימר בביצה כ"ב. וגם מ"ש הרמ"א „או שאר חולי שאין בו סכנה", ודוקא שבות דרבנן דומיא דמכחל עינא"]. נלמד משם. דאיתא בביצה שם עמוד א': אמימר שרא למכחל עינא ביו"ט שני של ר"ה. והא שאמימר התיר ודאי לאו דוקא עינא ולא דוקא לכחול, אלא כל דבר שיש בו חולי והוא משום שבות מותר. ו, לכחול את העין" הוא שבות, כמ"ש בפרק המצניע שבת צד ב במשנה דאליבא דחכמים כוחלת אסור בשבת משום שבות. [והו"ה בכל דבר שאסור

לחוד במידי שאינו בע"ח", וכמ"ש הט"ז המובא בפנים.

קדושה אחת. ולפי"ז היה אסור. וכ"מ מדברי הרמב"ם שהביא רבנו. וע"כ צ"ל דהא דמותר כאן להכין, הוא משום "שא"צ אלא אמירה

באר הגולה
ד אורחות חיים
מעובדל דרמי נר
חמרי חולין ק"י.

א משנה ג' כ"ג.

מותר אפי' ע"י ישראל חוץ מיו"ט שני של ראש השנה דשני ימים קדושה אחת אריכתא הן:
הגה ודוקא שנות דרענן דומיא דמכחל עינא אכל אכל מלאכה אסור לישראל לעשותו אפילו נ"ט שני (ר"ן פרק אין לדין
והמגיד פ' ראשון): ג ד (ה) בני ארץ ישראל שבאו לחוצה לארץ אסורים לעשות מלאכה ביום
טוב שני ביישוב אפילו דעתו לחזור וכל זמן שלא הגיעו ליישוב אפילו אין דעתו לחזור
מותר לפי שעדיין לא הוקבע להיות כמותן אבל אם הגיעו ליישוב ואין דעתו לחזור נעשה
כמותן ואסור בין במדבר בין ביישוב וכל חוץ לתחום אין נותנין עליו חומרי מקום שהלכו
לשם:

תצו דיני הכנה ביום טוב. ובו י"ז סעיפים

א א אין צדין דגים מן הביברים: הגה (א) אפי' במקום שאינם מחוסרים לידה לפי שהניצר רחב הרצה

ביאורי הגר"א

מכוסים מן העין והקשה עליו המ"מ מאמת המים
לקמן ס"ה ותי' הנ"י לאמת המים לרה וניצר רחב
הרצה ודלא כהרמב"ם שמתיר אף צדגים צניצרים
קטנים וכתב המ"מ שמפרש דרש"ג פליג אף ארישא
אדגים אכל דבריו נ"ע דא"כ היאך אמרין שם הלכה
מכלל כו' וע' למ"מ שנדחק בזה אכל דבריו

למידן ממנו ל"ט נ' של גליות. ר"ף: (ה) בני
א"י כו'. ע"ל סי' תס"ח ס"ד מש"ס:

תצו (א) אפי' במקום כו'. כ"כ הראב"ד בהשגות
ו"ל שהרי היה ועוף שהתירו אינו אלא צניצרים
קטנים ואפ"ה דגים אין לדים והטעם מפני שהם

ברכת אליהו

קטנים. וכתב המ"מ שהרמב"ם מפרש דרשב"ג פליג אף
ארישא אדגים. וז"ל המ"מ: והנה דעת רבינו (הרמב"ם)
דרשב"ג אדגים חיה ועופות קאי וזה הכלל אכולא קאי ות"ק
שהיה מחלק ביניהם אין הלכה כמותו אבל הר"א סבור
דרשב"ג לא קאי אלא אחיה ועופות אבל דגים בכל ביבר
אסורין. ולזה כתב בהשגות א"א אינו נכון וכו' וכ"ד הרשב"א
ז"ל, עכ"ל. אבל דברי המ"מ צ"ע, דא"כ היאך אמרין שם
הלכה מכלל כו'. [דאיתא בגמ' שם: אמר רב יוסף אמר רב
יהודה אמר שמואל הלכה כרשב"ג א"ל אביי הלכה מכלל
דפליגי (רבנן עליה למימר כל הביברין שוין בתמיה והא
אוקימנא בביבר קטן משום דניצוד ועומד — רש"י) א"ל
ומאי נפקא לך מינה (אי אמינא הלכה כ"ש דאי לא פליגי
הלכתא היא — רש"י) א"ל גמרא גמור זמורתא תהא (משל
שוטים הוא וכו' אומר לתלמיד שוטה למוד הן אמת הן שיבוש
ויהא לך לזמר ושיר — רש"י). ואי נימא כדברי המ"מ בפירוש
הרמב"ם, שפיר פליגי רבנן על רשב"ג גם בדגים, והוצרך רב
יוסף למימר דהלכה כרשב"ג לענין דגים]. ועיין לחם משנה
שנדחק בזה. [וזה"ל: ועוד חלק רבינו (הרמב"ם) ז"ל על
המפרשים שהוא סבור דרשב"ג קאי אכולהו ופליג את"ק וזהו
שאמרו בגמרא הלכה אבל אביי שהקשה הלכה מכלל דפליגי
סבור דרשב"ג לא קאי אדגים כמו שכתבו המפרשים ז"ל ומה
שהקשה לו רב יוסף ומאי נפקא לך מינה הוא אפילו כפי דברין
דאת אמר דלא פליגי אבל רב יוסף סבר דלעולם פליגי זו היא
דעת רבינו ז"ל, עכ"ל]. אבל דבריו תמוהים. [דהלא בכ"מ
בשבת איתא בכה"ג ושם גם לר"י אין מחלוקת ומנ"ל
להרמב"ם לדחוק כאן לפרש בענין אחר לכן העיקר כהראב"ד
דבדגים לעולם אין צדין כמ"ש במתניתין — ד"א. וע"ל סימן
שט"ז סק"ב ומש"ש הד"א].

(ה) עיין לעיל סימן תס"ח ס"ד מש"ש. [ושם בס"ק ט' י'
ביארנו השיטות השונות מתי נותנין עליו חומרי מקום שיצא
משם ומתי חומרי מקום שהלך לשם].

תצו (א) [על דברי המחבר ציין בבאה"ג סק"א: משנה
ביצה כ"ג. דתנן שם עמוד ב': אין צדין דגים מן הביברים
ביו"ט וכו' רשב"ג אומר לא כל הביברים שוין זה הכלל כל
המחוסר צידה אסור ושאינו מחוסר צידה מותר. והרמב"ם
בהל' יו"ט פ"ה ה"ז פסק כרשב"ג, משום דהלכתא כוותיה,
כמש"ש כד א. וז"ל הרמב"ם: דגים שבביברין גדולים וכו' כל
שהוא מחוסר צידה עד שאומרים הבא מצודה ונצודנו הרי זה
מוקצה ואין צדין אותן ביו"ט ואם צד לא יאכלו. ומ"ש הרמ"א
„אפי' במקום כו']. כ"כ הראב"ד בהשגות שם, וז"ל: זה אינו
נכון שהרי חיה ועוף שהתירו אינו אלא בביברים קטנים
ואפילו הכי דגים אין צדים והטעם מפני שהם מכוסין מן העין.
והקשה עליו המ"מ מהדין של אמת המים המובא לקמן
בס"ה. וז"ל המ"מ: ואני אומר שרבינו (הרמב"ם) נסמך על
מה שיתבאר שהסוכר אמת המים מעיו"ט ולמחר השכים
ומצא בה דגים שמוטרין ומה בין זה לביבר קטן ואם ביבר קטן
שאינו צריך למצודה דגים שלו אסורין אלו למה מותרין אלא
ודאי כל שאינו מחוסר צידה מותרין ואמת המים אפי' ארוכה
כמה כיון שאינה רחבה כ"כ דגים שבתוכה כנצודין הן וכן
הדין בביברים קטנים וכן דעת רש"י ז"ל בספר האורה שלו,
עכ"ל. ותי' הב"י דאמת המים צרה וביבר רחב הרבה, וז"ל:
וג"ל לתרץ שביברים שאני שהם רחבים הרבה ואע"פ שא"צ
מצודה לצוד הדגים שבהם מ"מ מתוך שהם מכוסים מן העין
הם נשמטים לכאן ולכאן והלכך לא חשובי כניצודים אבל
אמת המים מתוך שאינה רחבה אינם יכולים להשמט הלכך
הו"ל כנצודים. וזה דלא כהרמב"ם שמתיר אף בדגים בביברים

באר הגולה
ב שם נמשנה.
ג פי' התוס' וכ"כ
הרמנ"ס נפ"כ
מהי"ע.
ד משנה שם כ"ד
וכמאן דאמר בגמ' שם
ספק מוכן.
ה נר"מ שם וכר"ש
בן אלעזר.

ו הרא"ש דלוגל וכ"כ הר"ן משום דלא אפשר שיצא לפניך ספק מוכן ב"ט שני אלא בשני ספיקות וע"ל סימן תקס"ו. ז ממלא דרכ שם כ"ה.

ביאורי הגר"א

ד"פ משום שנלקט ב"ט ראשון אצל לכ"ע ספק
אסור ב"ט ז' ועסי' תקי"ג ס"ו בהג"ה ועמ"א
וכן במהרי"ל הלכות י"ט כ' בשמחת תורה לקחו
ב"ט מן הכותי ומלאוהו צתרגולת וגם עשה צון
שאר מאכלים ואסר מהרי"ל את התרגולת וכל הנעשה
עם הציצים עד מולאי י"ט בכדי שיעשו משום ספק
נולד: (ה) דהוי ס"ס. דמותר אפי' נדשיל"מ

תמוהים: (ב) אין משקין כו'. כמ"ש בסוף י"ט
אין משקין כו' והא דפריך בגמ' שם ל"ל למימר
משקין ר"ל למה נקט השקאה דוקא דלא כהר"ן שם
שכ' להשקאה מותר וז"ל הרמנ"ס וש"ע לשון משקין
ועיין מ"א: (ג) וכל שאסור כו'. גמ' שם
מותרין למאי כו' וליטעמין כו' אלא כו': (ד) ספק
מוכן כו'. ז"ע דל"פ רש"י ותוס' שם על מילתא

ברכת אליהו

ומעשה בנכרי אחד שהביא דגים לר"ג ואמר מותרין הן אלא
שאין רצוני לקבל הימנו. ובגמ' שם עמוד ב': מותרין למאי רב
אמר מותרין לקבל (בטלטול דכולי האי לא אחמור בספק מוכן
דלתסרו בטלטול אבל באכילה לא שרינהו ר"ג — רש"י) ולוי
אמר מותרין באכילה וכו' מיתיבי נכרי שהביא דורון לישראל
אפי' דגים המפולמין (לחים — רש"י) ופירות בני יומן
מותרין בשלמא למ"ד מותרין לקבל שפיר אלא למ"ד מותרין
באכילה פירות בני יומן מי שרו באכילה ולטעמין פירות בני
יומן מי שרו בטלטול אלא בכורי דאדימי ופירי דכבישי וכו'.
[הרי דבין במוקצה דבע"ח כגון דגים ובין מוקצה דפירות הכל
אסור בטלטול לר"ג אף דמקיל בספק מוכן אבל בידוע שהן
בני יומן אסור אפי' בטלטול וכ"ש לדידן דמחמירין אפי'
בספק — ד"א. וע"ל סימן תקט"ו ס"א ומש"ש בסק"ד].
(ד) [ביצה כד ב': אמר רב פפא הלכתא נכרי שהביא דורון
לישראל ביו"ט אם יש מאותו המין במחבר אסור ולערב נמי
אסורין בכדי שיעשו. ופירש"י בד"ה ולערב: כדי שלא יהנה
ממלאכת יו"ט והא דקאמר ולערב אסורים בכדי שיעשו הא
לאחר כן מותרים אפי' לערב ראשון נמי אע"ג דליל יו"ט שני
הוא ממתין בכדי שיעשו ומותרין ממ"נ אם הלילה חול הוא
הרי המתין בכדי שיעשו ואם קדש הוא נמצא שנלקטו בחול.
והתוס' שם ד"ה ולערב פירשו: הטעם שמא יאמר לנכרי לך
ולקט ומזה הטעם אסורים עד מוצאי יו"ט האחרון בכדי
שיעשו דאי אמרת דמותרין במוצאי יו"ט ראשון חיישינן שמא
יאמר לנכרי ביו"ט ראשון לך והביא כדי לאכול מהן בשני
וא"כ ע"כ לילה הראויה לעשיה קאמר. ועפ"י דברי המחבר
צ"ע דל"פ רש"י ותוס' שם על מילתא דר"פ משום דמיירי
שנלקט ביו"ט ראשון. ובזה מתיר רש"י ביו"ט שני משום
„ממ"נ וכו'". אבל לכונ"ע — אף לרש"י — ספק אם הוכן
ביו"ט שני, אסור ביו"ט שני עד מוצאי יו"ט. וצ"ע שהמחבר
התיר בכה"ג. ועיין סימן תקי"ג ס"ו בהג"ה, שפסק שם: ונכרי

(ב) כמ"ש בסוף יו"ט מ א במשנה: אין משקין ושוחטין את
המדבריות (משום מוקצה — רש"י) אבל משקין ושוחטין את
הבייתיות וכו'. ובגמ' שם: למה לי למימר משקין ושוחטין
מילתא אנב אורחא קמ"ל דלשקי אינש בהמתו והדר לשחוט
משום סרכא דמשכא (שתהא נוחה להפשיטה שהוא נדבק
יותר מדאי בבשר — רש"י). ופי' הר"ן את קושית הגמ':
דלענין השקאה ודאי אלו ואלו מזונותם עליך אלא משום
שחיטה נקט ולשחיטה למה לי השקאה וכו'. ויוצא שלפי'
הר"ן שרי להשקות. אבל עפ"י דברי המחבר, הא דפריך בגמ'
שם „ל"ל למימר משקין", ר"ל למה נקט השקאה דוקא.
ולפי"ז השקאה אסורה משום מוקצה, ודלא כהר"ן שם הנ"ל
שכתב דהשקאה מותר. וזהו שכתב הרמב"ם בהל' יו"ט פ"ב
הי"ז והשו"ע לשון [אין] משקין. לאשמועינן דלא כהר"ן
דס"ל דדוקא מזונות אסור ולהשקות מותר, אלא אף השקאה
אסורה. ועמ"א סק"ב, [דמביא ג"כ דעת הר"ן הנ"ל ומקשה
ע"ז — ד"א. וע"ע מש"ש. וז"ל המ"א: והר"ן כתב דדבר
שהוא מוכן לצורך האדם מאתמול היה דעתו עליו כיון שהוא
ברשותו מותר להאכילו כמ"ש בס"י שכ"ד ס"א וק"ל
מטלטלין הלוי מפני שהוא מאכל לעורבים משא"כ בדגים
וחיה ועופות כיון שאין מזומנים לאדם אין נותנים לפנייהם
מזונות עכ"ל אך קשה דהר"ן בעצמו כתב סוף ביצה דלענין
השקאה אלו ואלו שוין שמזונותן עליך א"כ משמע דס"ל
שמותה להשקות המדבריות אע"פ שהן מוקצין כמ"ש סימן
תצ"ח ס"ג וצ"ל דס"ל בבהמה כיון שמזונותיה עליך ואע"פ
שהיא מוקצה ואין דעתו עליו שרי להאכילה וכו'. וע"ע
מש"ש. ולפי מ"ש בדעת המחבר אסור להשקות גם בהמות
מדבריות, דלא כמ"ש המ"א בדעת הר"ן. ועיין משנה ברורה
סק"ד, שער הציון סק"ז וביאור הלכה ד"ה דגים ועופות וכו'].
(ג) תנן בביצה כד א: מצודות חיה ועוף ודגים שעשאן
מעיו"ט לא יטול מהו ביו"ט א"כ יודע שנצודו מעיו"ט

באר הגולה
ח נרימא שס.

אמת המים בכניסה וביציאה מערב יו"ט מותר ליקח ממנה דגים ביו"ט דהוה ליה ניצודין ועומדין (ו) מאחר שאמת המים היא לרה ואין יכולים להשמיט (המגיד פ"ח): ו ח (ז) אווזים ותרנגולים

ביאורי הגר"א

בסי' ק"י ס"ח בהג"ה י"א דדשיל"מ כו' והוא דעת מהר"מ שם שהביא הר"ש ומרדכי סוף כל הנלמים מהא דריש י"ט כנ"ל: (ו) מאחר כו'. כנ"ל ס"א: (ז) אווזים כו'. שם כ"ה א' ושם כ"ד א' ותניא הלך אווזין כו' ועי' רא"ש שם ונ"ל דהא דקאמר כו' ולפ"ז כו' ור"ל דנצית ודאי מותר

כדעת הרא"ש נמשכה כלל נ' ס"א שז' דהא דאמרין נריש י"ט וספיקא אסורה ואם נמערבה כו' מ' דקאי אספק וכה"ג קרינן בזבחים ע"ד א' ס"ס וז' דדוקא שספק א' נמערבות אבל ס"ס בגופו מותר והתיר שם נחש משום ס"ס ועי"ד סי' ק"י ס"ט וסימן ל"ג ס"ג בהג"ה ומ"מ כל סתם כו' ודלא כמ"ש

ברכת אליהו

דילמא נשרה קודם העומר (טור בשם הרא"ש), עכ"ל. ועמש"ש בסק"ג]. וכל זה הוא דלא כמ"ש ביור"ד סימן ק"י ס"ח בהג"ה — לגבי איסור שנתערב — : י"א דדבר שיש לו מתירין אין להתיר מכח ס"ס וטוב להחמיר אם לא לצורך מאחר שיש לו היתר בלא"ה. ודעת הי"א הנ"ל היא דעת מהר"ם שם שהביא הרא"ש בתשובה ודעת המרדכי בע"ז סוף פ' כל הצלמים סי' תתמ"א. וראיתם מהא דריש יו"ט כנ"ל, [דמוכח שאף בס"ס דבר שיש לו מתירין אסור. וביור"ד שם מיירי גם בס"ס שאינו בגופו דהרי המחבר שם מיירי באיסור שנתערב, ועי' קאי דברי הרמ"א. וכמש"ש בסק"ל"ג שדעתם שאין לחלק בין ב' ספקות בגוף לספק אחד בגוף וספק אחד בתערובות. ועיין כאן במ"א סק"ד, בשער הציון סקי"ט ובסימן תל"ט סק"א. וראה גם באנצקלפ"ת כרך ז' ערך דבר שיש לו מתירין כרך ז' עמ' ט"ז י"ז ובצינונים שם].

(ו) כנ"ל ס"א וכמש"ש בסק"א לדעת הראב"ד.
(ז) ביצה כה א': ... אבל אווזים ותרנגולים ויוני הרדיסאות וזיה שקננה בפרדס מותרין ואין צריכין זימון. ושם כד א' תנן: זה הכלל כל המחוסר צידה אסור ושאינו מחוסר צידה מותר. ובגמ' שם: היכי דמי מחוסר צידה אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמו שמואל כל שאומר הבא מצודה ונצודנו א"ל אביי והא אווזין ותרנגולין שאומרים הבא מצודה ונצודנו ותניא הצד אווזין ותרנגולין ויוני הרדיסאות (על שם מקומם וי"א ע"ש הורדוס והן הגדלים בבתיים — רש"י) פטור וכו'. וערא"ש שם פ"ג ס"א, שכתב: תימה אמאי פריך הא כל פטורי שבת פטור אבל אסור כדאמרין ריש שבת (ג א) והכא נמי תנן כל שמחוסר צידה אסור וצ"ל דהא דקאמר כל המחוסר צידה אסור ר"ל חייב וכו' ולפי זה אסור לצוד ביו"ט אווזין ותרנגולין ההולכין בחצר ואין העולם נזהרין מזה, עכ"ל. ודייק הרא"ש לומר שאסור לצוד בחצר, ר"ל דרק בחצר אסור. אבל בבית ודאי מותר, כנ"ל מביצה כה א': אבל אווזין וכו' מותרין ואין צריכין זימון. ובהמשך לשון הרא"ש שם כת': ובעל העיטור כתב דפטור דאווזין ותרנגולין פטור ומותר קאמר. ואף לדברי התוס' איכא למימר מה שהוצרכו לתרץ דכל המחוסר צידה אסור היינו חייב משום דאביי הקשה כל כך בפשיטות לרב יוסף מאוויזין ותרנגולין אמתני' ומאי הוה ליה הקושיא כולי האי כיון דמצינו לפרש דפטור דתרנגולין הוי פטור אבל אסור לכך הוצרכו לתרץ דמחוסר צידה חייב הלכך אפי' אי מפרשת דפטור דאוויזין ותרנגולין דפטור אבל אסור אכתי תיקשי לך ומיהו אפשר אף לדברי התוס' הוי פטור ומותר כיון דבאין לכלובן ומזונותיהן עליך

המביא ביצים ביו"ט ראשון ומסיח לפי תומו שנולדה מאתמול מותר לסמוך עליו ודוקא יו"ט שחל באמצע השבוע אבל ביו"ט שחל באחד בשבת שאז יש לחוש שמא נולדה בשבת ואסור מדאורייתא אין נכרי מסיח לפי תומו נאמן ודוקא ביו"ט ראשון אבל ביו"ט שני אפי' ראש השנה נאמן דאינו אלא דרבנן. הרי דדוקא נכרי מסיח לפי תומו נאמן. אבל בלא"ה אסור אף ביו"ט שני. ועמ"א כאן סק"ד שגם הוא הקשה כן. וז"ל: אבל עיקר הדין צל"ע דהרי נכרי שהביא דורון אם יש במינו במחובר אע"פ שלא ידעין שנחלש היום אסור אפי' ביו"ט שני כמ"ש סי' תקט"ו וכ"מ סימן תקי"ג סס"ו דנכרי מסיח לפי תומו נאמן ביו"ט שני שהביצים נולדו מאתמול משמע שאם אינו אומר כלום אסור מספק. וע"ע מש"ש. וכן במהרי"ל הל' יו"ט כתב שבשמחת תורה לקחו ביצים מן הנכרי ומלאום בתרנגולת וגם עשה בהן שאר מאכלים ואסר מהרי"ל את התרנגולת וכל הנעשה עם הביצים עד מוצאי יו"ט בכדי שיעשו, משום ספק נולד. הרי דספק מוכן אסור. [ועד"א, משנה ברורה סקי"א, שער הציון סק"כ, לעיל סימן שכ"ה סעיפים ה', ז' ומש"ש ושם ולהלן סימן תצ"ח סק"י. ובספר פסקי הגר"א כתב: ספק מוכן אסור אפי' הספק הוא על יו"ט שני דלא כשו"ע — ביאורו סק"ד. עכ"ל]. (ה) דספק ספיקא מותר אפי' בדבר שיש לו מתירין כדעת הרא"ש בתשובה כלל ב' ס"א. שכתב דהא דאמרין בריש יו"ט ג ב — גבי ביצה שנולדה ביו"ט — , וספיקא אסורה ואם נמערבה באלף כולן אסורות. מ' דקאי אספק ביצה שנתערבה שכולן אסורות אף שהוא ספק ספיקא. וכה"ג קרינן בזבחים עד א' — לגבי ספק ע"ז שנתערבה — ספק ספיקא. הרי שאם נמערב מיקרי ס"ס. ומוכח דבס"ס דבר שיש לו מתירין אסור. וכתב הרא"ש שם דוקא שספק אחד בתערובת וספק אחד בגופו אסור בדבר שיש לו מתירין. אבל כשהס"ס הוא בגופו, מותר אף בדבר שיש לו מתירין. וכאן כיון דהוי ס"ס בגופו — ספק מוכן וספק יו"ט — מותר אף בדבר שיש לו מתירין. ומטעם זה התיר שם הרא"ש בחדש משום ס"ס — כגון ספק אם הוא חדש וספק אם הוא של נכרי, אף שחדש הוי דבר שיש לו מתירין. ועיור"ד סימן ק"י ס"ט [שפסק הרמ"א: אבל אם היו ב' ספיקות אם היה כאן איסור כלל ונודעו ב' הספיקות ביחד מתירין ס"ס בכל מקום אפי' באיסור דאורייתא וגופו של איסור וכו'. וזהו כסברת הרא"ש הנ"ל. וע"ש בש"ך ובט"ז סקי"ד]. ועיור"ד סי' רצ"ג ס"ג בהג"ה שכת' — לגבי איסור חדש — : ומ"מ כל סתם תבואה שרי לאחר הפסח מכח ס"ס ספק היא משנה שעברה ואת"ל משנה זו מ"מ

ויונים שבבית או שבחצר העומדים לאכילה מותר לצודן ואין צריכין זימון: ז (ח) שאר כל חיה ועוף מ' שמחוסרים צידה שצריך לומר הבא מצודה ונצודנו אסור לצודן וליתן לפנייהם מזונות וכל שאין מחוסרים צידה מותר לצודן וליתן לפנייהם מזונות: ח י איל וצבי שקננו בפרדס וילדו בו עפרים ועדיין הם קטנים שאין צריכים צידה מותרים בלא זימון ודוקא בפרדס הסמוך לעיר (ט) בתוך שבעים אמה דדעתיה עלוי' וזהא אפילו זימון אין מועיל לה כיון שמחוסרת צידה: ט מ יוני שובך ויוני עלייה וצפרים שקננו בטפוחי' (פי' כלי חרס הננויים נכומלים לקנן נהם העופות) אסור לצודן לפיכך אין זימון מועיל להם (י) והני מילי בגדולים אבל בקטנים שאינם מפריחי' נ מותר לצודן אבל זימון צריכים: י כיצד הוא הזימון

ביאורי הגר"א

אשי וס"ל כפירש"י דאידי ואידי חד שיעורא ודשמואל כללא הוא לכל: (ט) בתוך ע' כו'. ענה"ג ור"ל כמו ששם קורא סמוך לעיר כו': (י) וה"מ בגדולים כו'. ממש"ש כ"ה א' ארשנ"א מודים כו' נד"א כו' מ' שמועיל זימון ועברא"ש פ"א סט"ז וכמ"ש

כנ"ל אנל' אוזין כו' ושם נד"א"ש ונע"ה כו' ואף לדברי התוס' כו' וז"ש צנית או נחלר: (ח) שאר כו'. כפי' הרמב"ם דרשנ"ג ומ"ש שם ה"ד מחוסר כו' קאי גם אחיה דלא כתוס' שם ד"ה כל כו' מממת אוקימתא דר' אשי והרי"ף השמיט הא דר'

ברכת אליהו

מצודה הרי זה מוכן וצדין אותו ביו"ט ואוכלין אותו. הרי דס"ל לרמב"ם דמ"ש שמואל על דברי רשב"ג — ה"ד מחוסר כו' כל שאומר הבא מצודה וכו' — קאי גם אחיה. וזה כפירש"י ודלא כתוס' שם ד"ה כל כו' הנ"ל שנדחקו לחלק בין חיה ועוף מחמת אוקימתא דרב אשי. והרי"ף שם הביא הא דשמואל הנ"ל, והשמיט הא דרב אשי. ועי' דס"ל כפירש"י דאידי ואידי — חיה ועוף — חד שיעורא. ודשמואל כללא הוא לכל — גם לחיה וגם לעוף. [ועד"א].

(ט) עבה"ג סק"כ, שכתב: טור מהא דקרפף במשנה ל"א כפי' המפרשים. והיינו דתנן בביצה שם עמוד א': מביאין עציץ מן השדה מן המכונס ומן הקרפף וכו' איזהו קרפף כל שסמוך לעיר דברי ר' יהודה וכו'. ופי' המפרשים דהיינו בתוך ע' אמה. ור"ל כמו ששם קורא „סמוך לעיר” — ע' אמה, גם בדיננו דאיתא שם כה א שב„גנה הסמוכה לעיר” מותר, היינו תוך ע' אמה מהעיר.

(י) ממש"ש בביצה כה א: אמר ר"ש בן אלעזר מודים ב"ש וכו' על שהזמין בתוך הקן ומצא לפני הקן שאסורין (כדמתרצינן לה בפ"ק (י ב) שהיו שני קנין וזימן את זו ולא זימן את זו ולמחר בא ומצא במזומנת ולא במקומן אלא בדף הבולט לפני הקן ובחברתה לא מצא כלום שאסורין דחיישינן שמה מקן שאינה מזומנת באו לכאן — רש"י) בד"א (דבעינן זימון — רש"י) ביוני שובך ויוני עליה וכו'. מ' שמועיל זימון ביוני שובך דהיינו קטנים. ועברא"ש שם פ"א סט"ז וכמ"ש ברפ"ג בחיה הא בהא באמה כו'. [שהרא"ש שם כתב — על המשנה שם י ב: זימן שחורים ומצא לבנים וכו' אסורין — משמע הכא דיוני שובך אינם אסורין אלא בלא זימון והקשה ה"ר יוסף דלקמן בריש אין צדין (כד א) תניא הצד יוני שובך ויוני עלייה וצפרים שקננו בטפוחים בבירות חייב וי"ל דהתם מיירי בגדולים והכא מיירי בקטנים כדאמרין התם (כה א) גבי חיה שקננה בפרדס הא בהא באמה (בה בולד אינו צריך זימון שאינה יכולה לברוח ודעתה עליה אבל אמה שהיא

לא מיתסר למצידינהו, עכ"ל. [ומה שהזכיר הרא"ש דברי התוס', ראה תוס' שם ד"ה ותניא]. וזהו שכתב המחבר: שבבית או שבחצר וכו' מותר לצודן כו'.

(ח) כפי' הרמב"ם דרשב"ג ומ"ש שם ה"ד מחוסר כו' קאי גם אחיה. [כתב הד"א שהוא ט"ס, וצ"ל: כרשב"ג וכפי' הרמב"ם דמ"ש שם ה"ד קאי גם אחיה. דתנן בביצה כג ב: ...אבל צדין חיה ועופות מן הביכרין ונותנין לפנייהם מזונות רשב"ג אומר לא כל הביכרין שוין זה הכלל כל המחוסר צידה אסור ושאינו מחוסר צידה מותר. ובגמ' שם: ורמינהו ביכרין של חיה ושל עופות אין צדין מהם ביו"ט ואין נותנין לפנייהם מזונות קשיא חיה אחיה קשיא עופות אעופות וכו' חיה אחיה נמי לא קשיא הא בביכר קטן הא בביכר גדול (ברייטא דקתני אין צדין בביכר גדול ויש לה להישמט — רש"י) היכי דמי ביכר קטן היכי דמי ביכר גדול אמר רב אשי כל היכא דרהיט אבתרה ומטי לה בחד שחיא (בפעם אחת שהוא שותה עליו לתפשו אין לו לישמט ממנו — רש"י) ביכר קטן ואידך ביכר גדול אי נמי כל היכא דאיכא עוקצי עוקצי (זויות — רש"י) ביכר גדול ואידך ביכר קטן אי נמי כל היכא דנפלי טולא דכתלי אהדדי (מרב קטנו וקצרו — רש"י) ביכר קטן ואידך ביכר גדול. והמשך לשון הגמ' — על דברי רשב"ג במשנה: זה הכלל כל המחוסר צידה וכו' — היכי דמי מחוסר צידה אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל כל שאומר הבא מצודה ונצודנו. ופירש"י בד"ה הבא: כלומר שצריך לבקש תחבולות לתפשו והיינו שיעורא דביכר גדול דלעיל ואידך ביכר קטן ורב אשי שערינהו לעיל בחד שיעורא ורב יוסף בהאי שיעורא. והתוס' שם ד"ה כל הקשו על רש"י: ...דא"כ אמאי מפרש אותו פעם אחרת. וכתבו התוס': לכך נ"ל דלעיל מיירי בבהמה וחיה והכא מיירי בעופות. והרמב"ם בהל' יו"ט פ"ב ה"ז פסק: וכן חיה ועוף שבביכרין גדולים כל שהוא מחוסר צידה עד שאומרים הבא מצודה ונצודנו הרי זה מוקצה ואין צדין אותו ביו"ט ואם צד לא יאכלו וכל שאינו צריך

באר הגולה

ע שם צגמרה.

פ ר' יוחס.

צ משנה וגמר' שם.

ק שם צמשה.

ר שם צמשה.

אומר זה וזה אני נוטל למחר (יא) ואין צריך לנענעם ע אבל באומר מכאן אני נוטל למחר לא סגי: יא פ (יב) אם זימן כל השוכך ואינו צריך אלא לזוג אינו מועיל: הגה (יג) ואם הוא אפשר שיטען כל השוכך יכול להזמין כל השוכך ולמחר נוטל מה שצריך (רנ) ירוסם והנהו אש"ר פ"ק דנילה: יב צ זימן שנים ומצא שלשה או זימן שחורים ולבנים בקינים (יד) המובדלים במחיצה ומצא שחורים במקום לבנים ולבנים במקום שחורים אסורין (טו) אא"כ מכירין: יג ק זימן שלשה ומצא שנים מותרים (טז) ואפי' היו מקשרי' ביחד מנמחי מהדדי (צ"י): יד ר זימן בתוך הקן ומצא

ביאורי הגר"א

לא היה דעתו אלא לזוג אלא דסומך על מה שיכיר ונמצא איגלי למפרע שנתחלה קמטלטל כו': (יד) המובדלים. דאל"כ ודאי איתהפיכו הג"א שם ד"ה וכגון ורש"י שם דודאי א"א שיעמדו על מקום א' מלמס: (טו) אא"כ. רי"ז ופשוט וע"ש צגמר': (טז) ואפי' היו כו'. כשיטת המוס' נפסקים ט' א' והטור

צרפ"ג צמיה הא זה הא צמיה כו': (יא) ואין צריך לנענעם. לא כצ"ס: (יב) אם זימן כו'. כמש"ס דזימנין כו' וקמטלטל כו': (יג) ואם הוא כו'. דאיסור טלטול אינו אלא משום דמוקצה וכמ"ס צה"א ד"ה ואין אדם כו' אבל מרגנולת העומדת כו' אבל צא"צ אלא לזוג אפילו זימן כל השוכך

ברכת אליהו

בהג"א ביצה פ"א סימן י"ד ד"ה ואין אדם: וכן מי שיש לו תרנגולות בביתו שהקצה אותם לגדל ביצים צריך להזמין אותם מעיר"ט אם עלה בדעתו לאכול מהן ביו"ט ואותם שלא הזמין אסורין בטלטול דמוקצה הן אבל תרנגולות העומדות לאכילה ואין לחוש אי מטלטלין ושביק להו ויכול לברור איזה שירצה דכולן חזו לאכילה ומותרין כולן לטלטל. והו"ה כאן כשהכין כולן לאכול, אף אם יטלטל ושביק לא איכפת לן דהלא מטלטל דבר היתר. אבל בא"צ אלא לזוג, אפי' זימן כל השוכך, לא היתה דעתו אלא לזוג. אלא דסומך על מה שיכיר, ונמצא איגלי למפרע שבתחלה קמטלטל מידי דלא חזי ליה והוא מוקצה.

(יד) דאל"כ — ואינם מובדלים במחיצה — ודאי איתהפיכו. כ"כ הג"א בביצה פ"א סט"ו ד"ה וכגון, וז"ל: וכגון בקינים המובדלים במחיצה כדרך קינים שבשוכים אבל בקן אחד ודאי איתהפיכו ומותרין. וכן פירש"י שם יב — על דברי הגמ' שם: כגון שזמן שחורים ולבנים והשכים ומצא שחורים במקום לבנים וכו' — בשני קנין וכל הקנין מובדלין במחיצות ועליות כדרך כל שובכין עשויין עליות הרבה וכל עלייה יש בה מחיצות הרבה. והיינו משום דאי מיירי בקן אחד, ודאי איתהפיכו, דא"א שיעמדו על מקום אחד מצומצם.

(טו) כ"כ הרי"ז נתיב ד' ח"ב ופשוט וע"ש בגמ'. [דתנן בביצה יב: זמן שחורים ומצא לבנים לבנים ומצא שחורים וכו' אסורים. ובגמ' שם: פשיטא הב"ע כגון שזמן שחורים ולבנים והשכים ומצא שחורים במקום לבנים ולבנים במקום שחורים מהו דתימא הני אינהו נינהו ואתהפוכי אתהפוך קמ"ל הנך אודו לעלמא והני אחריני נינהו. ואם נימא דכאן לא מהני מכיר יותר הול"ל מהו דתימא היכי דמכיר ודאי אתהפוכי אתהפוך קמ"ל ש"מ דבכה"ג שרי — ד"א].

(טז) [בריש הסעיף בבאה"ג סק"ק ציין למשנה בביצה יב. דתנן שם: זמן וכו' שלשה ומצא שנים מותרים. ובגמ' שם: מ"ט הני אינהו נינהו וחד מנייהו אזל לעלמא לימא מתני' רבי היא ולא רבנן דתניא הניח מנה ומצא מאתים חולין ומעשר שני מעורבין זה בזה דברי רבי וחכ"א הכל חולין הניח מאתים ומצא מנה מנה מונח ומנה מוטל דברי רבי וחכ"א הכל חולין

גדולה צריכה זימון — רש"י, עכ"ל הרא"ש. כמו"כ איכא נפק"מ ביוני שובך דקטנים מהני זימון וגדולים לא מהני זימון — ד"א].

(יא) לא כב"ש. [דתנן בביצה יא: ב"ש אומרים לא יטול אא"כ נענע מבעוד יום וב"ה אומרים עומד ואומר זה וזה אני נוטל. וכתב הב"י: וידוע דהלכה כב"ה. והוסיף הד"א: וכוונת רבינו דלכאורה יש לפסוק בזה כב"ש משום דאיתא לד ב וחכ"א עד שירשום ולא די שיאמר מכן כו' אך בירושלמי מפורש דשאני שם דהוי מקצה בידים].

(יב) כמ"ש בביצה יא,ב: ...בעומד ואומר זה וזה אני נוטל (מרחוק ואין מנענע — רש"י) סגיא ה"מ מעיר"ט אבל ביו"ט (כשבא לברר ביו"ט כלומר שלא ברר דבריו מבעוד יום וסומך על בדיקת מחר שיבדוק את כולן — רש"י) אסור דזימנין דמשתכחי שמנים כחושים וכחושים שמנים (אותם הנראים שמנים למראה עיניו נמצאים כחושין במשמושן והכחושים נמצאים שמנים — רש"י) וקמטלטל מידי דלא חזי ליה (כל אותן שטלטל יותר על צרכו מוקצים היו — רש"י). [וא"כ כאן אם א"צ אלא לזוג אותו שיכיר ביו"ט אגלאי מלתא דעל אותו היתה ההכנה והשאר יטלטל מוקצה דאותם דשבק אגלאי מלתא דלא היתה עליהם ההכנה — ד"א. ועיין מג"א סק"ז].

(יג) דאיסור טלטול אינו אלא משום דמוקצה. [פי' דלכאורה הלא גם כאן יש לחוש שישתכח שמנים כחושים ויטלטל הגוזלות לחנם ע"ז כ' רבינו דאין החשש על טלטול הגוזלות בחנם ויטרח בכדי דעל דבר שאינו מוקצה לא אכפת לן אם יטריח ושביק אלא מ"ש בגמ' זמנין דמשכח כו' עיקר החשש הוא דכיון דבעיו"ט לא היה דעתו להכין הכל על הצטרכות שלו אלא הכין בכדי לקבל מהם איזה זוגות א"כ היתה כוונתן דיהי' חל ההכנה על אותם שיכיר לזכרו וא"כ אותם דמטלטל ושביק אגלאי מילתא דלא הכין כלל בעיו"ט וא"כ הלא מטלטל מוקצה משא"כ אם כשהכין בעיו"ט היה דעתו דאפשר שיצטרך לכלום א"כ הלא כשהכין היתה כוונתו להכין כולם ולא שיהי' רק חל על אותו שיכיר ולכן אף אם יטלטל ושביק לא אכפת לן דהלא מטלטל דבר היתר — ד"א] וכמ"ש

באר הגולה
ש שס נגמלא י"א.
ת הרשנ"א נחשו.
א טור וכ"כ ר"י
נפ"נ נשס המפרשים.
ב שס לדעת הר"ף
שפוסק ב"ט כר'
יהודה נמוקנה
ונבהמה נריאה א"רי
ועיין בסמך תקי"ח
נ"י.

לפני הקן אסורים ואם אין סביבותיהם קן אחר הרי אלו מותרים שוהני מילי במדדין אבל
אם הם מפריחין אסורים ואפי' יש קן אחר בתוך נ' אמה אם הוא בקרן זוית שאינו יכול
לראותו מקן זה כיון שאינם מפריחין אלא מדדין משום דכל היכא דמדדה ולא הדר חזי
לקניה לא מדדה (יז) ואם הזמין מוך הקן ומלא על פתח הקן מותרים (א"י): טו ת (יח) נכרי שהביא
דורון לישראל ב"ט בני יונה קטנים משובכות שיש לו בעיר כיון שאין צריכים צידה
מותרים: טז א (יט) השוחט בהמה ב"ט טוב לו שלא יבדוק עד שיפשיט שאם תמצא
טריפה לא יהא רשאי להפשיטה: יז ב (כ) אם נמצאת טריפה אסור למלטלה (כא) אבל

ביאורי הגר"א

ע"ש וכמ"ש נשנת קי"ו נ' נשלמא כו': (כ) אם
כו'. שס קנ"ו נ' כי הא לזו כו' וצירושלמי פ"ג
ד"ט הלכה ו' נעון קומי לוי מהו לראות את הטריפה
נצית אפל אמר לאפוקי לנרא ר' אחי נעי שמעין
אין רואין את הנגעים נצית אפל שמעין אין
רואין את הטריפה נצית אפל אר"י נר נון לא מטעם
הזה אלא שמא תמצא טריפה ויהא אסור למלטלה:

קי' חל"ט שפ' כמ"ד נכיס א' מחלוקת וע"ש נש"ע ס"ג:
(יז) ואם הזמין כו'. תוספתא פ"א: (יח) נכרי
כו'. כמ"ש כ"ד ואם אין נמינו נמחזר כו' וה"נ ש"א
נדה והן מוך הממוס ואע"פ שלא זמן מצע"י דאין הנכרי
נריך הכן כמ"ש נכ"י תל"ח ס"ג ועיין מ"א:
(יט) השוחט כו'. כ"כ הטור ומ' שס אף למאן
דמח"י טלטול הנשר שכ' ונענין טלטול הנשר כו'

ברכת אליהו

לישראל ביו"ט וכו' ואם אין (במינו) [מאותו המין] במחזור
תוך התחום מותר חוץ לתחום אסור. וה"נ כאן — שאינו צריך
צידה — כיון שאין במינו ניצוד וידוע שהן בתוך התחום שרי.
ואעפ"י שלא זמן מבעוד יום, דאין הנכרי צריך הכן. כמ"ש
בסי' תצ"ח ס"ג:] אבל של נכרי לית בהן משום מוקצה דאין
הנכרי צריך הכן. ועמ"ש"ש בסק"ח ובהערה 3 שם ולעיל סימן
ש"י סק"ג ובהערה שם. ועמ"א [סקי"ז שגם הוא כ"כ, וז"ל:
דשל עכו"ם א"צ הכן וא"כ אפי' מי שהובאו בשבילו מותר
ועיין ביש"ש ועס"י ש"י סס"ב ותצ"ח ס"ג ותקי"ז ס"ב,
עכ"ל].

(יט) כ"כ הטור. ומ' שם שזה אף למאן דמתיר טלטול הבשר.
שכתב שם: השוחט בהמה ביו"ט צריך שלא יבדוק עד
שיפשיט שאם ימצא טריפה לא יהא רשאי להפשיטה ונענין
טלטול הבשר לרב אלפס שפוסק במוקצה כו"י ביו"ט אסור
ולר"ת שפוסק כו"י שרי. ע"ש. הרי דהא שכתב הרא"ש
„צריך וכו'“, אתי לכו"ע — אף לר"ת. וכמ"ש בשבת קטז ב:
ת"ר ארבעה עשר שחל להיות בשבת מפשיטין את הפסח עד
החזה דברי רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה וחכ"א
מפשיטין את כולו בשלמא לרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן
ברוקה דהא איתעביד ליה צורך גבוה וכו'. [הרי דכיון דא"צ
עוד ההפשה להבהמה אסור להפשיט בשבת והו"ה ביו"ט
כשהבהמה טריפה דא"צ עוד לצורך אוכל נפש — ד"א.
ואמנם בפלוגתא דר' ישמעאל בנו של ריב"ב וחכמים פסק
הרמב"ם בהל' קרבן פסח פ"א ה"ט כחכמים. ברם זה עפ"י
מש"ש בגמ' שטעמם של חכמים הוא: דאמר קרא כל פעל ה'
למענהו (משלי טז, ד) והכא מאי למענהו איכא רב יוסף אמר
שלא יסריח רבא אמר שלא יהו קדשי שמים מוטלין כנבלה.
אבל בעלמא נשאר סברת ר' ישמעאל וכו'. וע"ל סימן תצ"ח
ס"ח ומש"ש סק"א].

(כ) שבת קנו ב: ... כי הא דלוי כי הווי מייתי טריפתא (בהמה
שנולד בה ספק טרפות וצריכה להוראת חכם — רש"י)
לקמיה ביומא טבא לא הוה חזי לה אלא כי יתיב אקילקלייתא

אפי' תימא רבנן הא אתמר עלה ר' יוחנן ור"א דאמרי תרוייהו
שאני גוזלות הואיל ועשוין לדדות (להכי איכא למימר האחד
הלך וחבריו נשאר — רש"י) והא אתמר עלה דההיא דר'
יוחנן ור' אלעזר חד אמר בשני כיסין מחלוקת אבל בכיס אחד
ד"ה חולין וחד אמר בכיס אחד מחלוקת אבל בשני כיסין ד"ה
מנה מונח ומנה מוטל בשלמא למ"ד בשני כיסין מחלוקת
היינו דאצטריך לשנויי הכא שאני גוזלות הואיל ועשוין
לדדות אלא למ"ד בכיס אחד מחלוקת אבל בשני כיסין ד"ה
מנה מונח ומנה מוטל השתא למה לי לשנויי עלה הא אמרת
בשני כיסין לא פליגי אמר רבי אשי הכא בגוזלות מקושרים
וכיסים מקושרים עסקינן גוזלות מנתחי אהדי כיסין לא
מנתחי אהדי (ואדם בא ונטלן וכיון דמקושרים הם שניהם
נטל — רש"י) ורבי אמר לך כיסין נמי זמנין דמתעכל קטרייהו
(נותר הקשר שלהם ומתפרק מאליו והבא ונטל שמא לא
מקושרין מצאם וחטף האחד והלך לו — רש"י). ודברי
המחבר הם] כשיטת התוס' בפסחים (ט) [ין א ד"ה הניח.
דאיתא שם בגמ' — גבי בדיקת חמץ — הניח"י ומצא תשע
היינו סיפא דתניא הניח מאתים ומצא מנה מנה מונח ומנה
מוטל דברי רבי וחכ"א הכל חולין. וכתבו תוס' שם: ומיירי
שכל הככרות קשורים זה בזה דומיא דפלוגתא דרבי ורבנן
דבפ"ק דביצה (י ב) אמר מחלוקת בכיסים קשורים אבל
כשאין קשורים ד"ה חולין ומעשר שני מעורבין זה בזה. ויוצא
דשיטת התוס' היא כמ"ד בביצה שם: בכיס אחד מחלוקת
אבל בשני כיסין ד"ה מנה מונח ומנה מוטל. משום דלדידיה
מוקי הגמ' בגוזלות מקושרים וכיסים מקושרים. וכן הטור
בסי' תל"ט פסק כמ"ד בכיס אחד מחלוקת. וע"ש בשו"ע ס"ג
שהביא דעת י"א דמייירי במקושרים. [וזו דעת התוס' הנ"ל
וכמש"ש בבאה"ג סק"ה ועמ"ש"ש בסק"ד וכאן בב"י ומ"ש
ע"ז בחידושי הגהות אות א' וט"ז סק"ט].

(יז) תוספתא דביצה פ"א ה"ז: [זמן בתוך הקן ומצא לפניו
אסורין על פתחה מותרין].
(יח) כמ"ש בביצה כד ב: הלכתא נכרי שהביא דורון

באר הגולה

א צ"ה כ"ח וכתנן.
ב שס וכתנן יוסף.

מותר למוכרה לנכרי כדרך שהתירו מכירה לישראל שלא ישקול (כב) ולא יזכיר סכום דמים (כג) ואם אינו מאמינו יקח ממנו משכוון:

תצח דיני שחיטה ביום טוב. ובו כ' סעיפים

א א אין מראין סכין לחכם ב"ש לראות אם הוא ראוי לשחוט בו (א) שמא תהיה פגומה ויאמר לו אסור לשחוט בה מפני פגומתה וילך ויחדדנה במשחזות ב וחכם שראה סכין לעצמו יכול להשאילו לאחרים: הגה (ב) ועכשיו צומן הזה של שחוט רואה סכין צעמנו כל הרוצה לשחוט צ"ט יבדוק סכינו מעי"ט ולא ביום טוב שמא ישחזנו (ד"ע ומהרי"ל והגהות שחיטה) (ג) מהו אם לא בדקו מעי"ט

ביאורי הגר"א

(כא) אבל כו' שלא ישקול. י"ט כ"ח א': כו'. לטעם הרמב"ם דאין השוחטין ת"ח: (ג) מיהו (כב) ולא. שס כ"ז ז': (כג) ואם. שנת קמ"ח א': כו'. דנשעת הדחק יש לסמוך אמפרשים אחרים דרש"י פי' משום דאושא מילתא והו' כעובדא דחול וזה"ל תצח (א) שמא כו'. רמב"ם: (ב) ועכשיו פי' שמא ילך חזק למחוס והרז"ה פי' משום דהו'

ברכת אליהו

ביו"ט שתי בהמות שוות ויאמר ראו שזו כזו ולמחר שמין את הנותרת — (רש"י). [וע"ל סימן ת"ק ס"א ומש"ש ובסימן תקי"ז סק"י].

(כג) שבת קמח א במשנה: ע"פ שחל להיות בשבת מניח טליתו אצלו ונוטל את פסחו ועושה עמו חשבון לאחר יו"ט (ליום שלישי — רש"י). [ועד"א ובחז"מ סימן ע"ג ס"ז ומש"ש בסקכ"ג].

תצח (א) רמב"ם.

(ב) לטעם הרמב"ם דאין השוחטין ת"ח.

(ג) [בהערה 1 הבאנו דברי הגמ' בביצה כח ב דרבנן אסרי להראות סכין לחכם ביו"ט. והבאנו שם שהרמב"ם פירש שהטעם הוא שמא ישחזנו, ושעפ"ז כתב בהג"ה: ועכשיו בזה"ל שכל שוחט רואה סכין בעצמו כל הרוצה לשחוט ביו"ט יבדוק סכינו מעי"ט וכו'. וכ"ז לכתחילה. אבל אם לא בדקו מעי"ט והוא שעת הדחק יכול לבדוק ביו"ט. וזה משום] דבשעת הדחק יש לסמוך אמפרשים אחרים שנתנו טעמים אחרים למה אסור להראות הסכין לחכם ביו"ט. דרש"י שם בד"ה מהו להראות פי' משום, דאושא מלתא שדעתו למכור באטליז, והו' כעובדא דחול. והרי"ף שם הביא שבעל הלכות גדולות פי' שהטעם הוא שמא ילך חזק לתחוס. והרז"ה שם פי' משום דהו' כעין ראיית מומין בבכור — „ונראה כמתקן וכדן את הדין". ולכלהו טעמי מותר עכשיו. [דלפירש"י דוקא כשאחרים מראין לת"ח אושא מלתא משא"כ כשהשוחט רואה לעצמו וכן לבה"ג דוקא כשהטבח צריך להראות לחכם יש לחוש שכשיהיה החכם חזק לתחוס יביא הסכין אליו

(על האשפה שאם יראנה טריפה יניחה שם — רש"י) ואפי' לכלבים לא חזיא (דנשחטה היום ולא יוכלו לטלטל כרבי יהודה — רש"י). ובירושלמי פ"ג דיו"ט (ה"ו) [ה"ה] — [בפנינו בשינוי לשון קצת] — : בעון קומי לוי מהו לראות את הטריפה בבית אפל אמר לאפוקי לברא (להוציאה לחוץ ושלא לראותה בבית אפל ע"י נרות — קרבן העדה) רבי אמי בעי שמעינן אין רואין את הנגעים בבית אפל (כדתנן בפ"ק דנגעים התם ה"ט דכתיב כנגע נראה לי ולא לאורי — קרבן העדה) שמעינן אין רואין את הטריפה בבית אפל (בתמיה זה לא שמענו מעולם ולמה יהא אסור — קרבן העדה) א"ר יוסה בר בון לא מטעם הזה (שאתה סובר דלוי מדמה טרפה לנגעים — קרבן העדה) אלא שמא תמצא טריפה ויהא אסור לטלטלה (לכך אמר להוציאה תחלה למקום שהוא רוצה שתהיה מונחת שם — קרבן העדה).

(כא) יו"ט כח א. [דאיתא שם: ואמר רב יהודה אמר שמואל טבח אומן (שיודע לכוין משקל כנגד משקל בידיו — רש"י) אסור לשקול בשר ביד (לאחזו הליטרא בידו אחת והבשר בידו אחרת ולכוין דבחול נמי כיון דאומן הוא בכך אורחיה בהכי — רש"י) וכו' טבח אומן אסור לשקול בשר במים (שיש לו שנתות וסימנים בכלי ונותנין בו מים והסימנים מודיעין אותו כמה המים עולין למעלה בשביל ליטרא בשר שכבר שיערו לכך — רש"י). וע"ל סימן ת"ק ס"ב ומש"ש].

(כב) ביצה כז ב: אמר רב יהודה אמר שמואל אין פוסקין דמים לכתחלה על הבהמה ביו"ט היכי עביד אמר רב מביא שתי בהמות ומעמידן זו אצל זו ואומר זו כזו (מביא להם

הארץ. וטעמו נראה עיקר שלפי שהטעם הוא מפני איסור ההשחזה הותר לחכם לראותה ולהשאילה. עכ"ל. והיינו שעל החכם עצמו אין לחוש שיחדדנו, שהרי הוא ת"ח. וכתב הד"מ בסק"א: ונראה מטעם של הרמב"ם כתב מהרי"ל הרוצה לשחוט ביו"ט צריך לבדוק הסכין מעי"ט וישמרנו מפגימה וכ"כ מהרי"ו בהגהות הלכות שחיטה ונראה דטעמא מאחר דבזה"ל אין מראין הסכין לחכם אלא כל שוחט בודק לעצמו הסכין יש לחוש שמא ימצאנו פגומה וישחזנו דמאחר שאין כל השוחטים ת"ח יש לגזור גזירה זו כמו בימיהם. עכ"ל. ועמ"א סק"ב.

1 כבאה"ג סק"א ציין: ביצה כ"ח וכתנן. דשם עמוד ב' איתא: איבעיא להו מהו להראות סכין לחכם ביו"ט רב מרי בריה דרב בינא שרי ורבנן אסרי ורב יוסף אמר תלמיד חכם רואה לעצמו ומשאילה לאחרים. ומ"ש המחבר „שמא תהיה פגומה וכו'". ליתא שם בגמ'. וזה מדברי הרמב"ם בהל' יו"ט פ"ד ה"ט. ועיין בכ"י ולהלן בסק"ג שיש מפרשים שפירשו טעמים אחרים. ועל דברי הרמב"ם שם כתב המ"מ: ויש מי שהקשה על טעם רבינו שנראה ממנו שלא נאסר אלא לעם הארץ ובגמ' נזכר סתם, ואין זו קושיא שכיון שהזכירו שתלמיד חכם רואה לעצמו ומשאילה ממילא שלא אסרו אלא לראות לעם

והוא שעת הדמק יכול לנדקו צ"ט (שמיטות ישנים): ב ג (ד) יכול להוליד סכין והבהמה אצל טבח לשחוט (ה) ואפי' גדי קטן שצריך להוליכו על כתפו (ו) ואע"פ שהיה אפשר להוליכה מאתמול (ז) (וה"ה שהטבח יכול להוליד הסכין אצל הבהמה (ז"י): ג ד בהמות שיוצאות ורועות חוץ לתחום ובאות ולנות בתוך התחום הרי אלו מוכנות ולוקחין מהן ושוחטין אותם ביום טוב אבל הרועות והלנות חוץ לתחום אם באו ב"ט אין שוחטין אותן ב"ט מפני שהם מוקצין ואין דעת אנשי העיר עליהן (ח) והני מילי בבהמות ישראל ה' אבל של נכרי לית בהו משום מוקצה דאין הנכרי צריך הכן (ט) אא"כ באו בשביל ישראל שאז אסור ולפיכך נכרי שהביא

באר הגולה.
ג נרימא שם י"א
כ"ה.
ד משנה ונרימא שם
מ' וכת"ק.
ה הר"ן שם ע"פ
הירושלמי.
ו א"ח שם הרשנ"א.

ביאורי הגר"א

שהטבח כו'. כג' שלנו טבח וסכין וזולאי אין האיסור משום טבח: (ח) וה"מ כו' אבל כו'. ירושלמי פ"א דשבת ופ"ג ד"ט הלכה ז' ע"ש וכן משמע בגמ' כ"ה א' מן למחוס כו' מותר לישראל אחר: (ט) אא"כ. דאז אסור לאותו ישראל

קעץ ראיית מומין צנכור ולכלהו טעמי מותר עכשיו: (ד) יכול כו'. כג' הטור בהמה וסכין כו': (ה) ואפי' גדי כו'. דבלא"ה ל"פ ז"ש: (ו) ואע"פ כו'. דהנאה צאכל נפש כתיקון א"י ע"מ ולין חילוק בין מפשה מצע"י או לא. שם [גר"ן]: (ז) וה"ה

ברכת אליהו

אפשר אלא במכשירין וכמו שנכתוב לפנינו בס"ד, עכ"ל. וכ"כ הר"ן בר"פ אין צדין וע"ל סימן תק"ד סק"ו וכאן במ"א סק"ג.

(ז) כג' שלנו טבח וסכין וזולאי אין האיסור משום טבח: (ח) ירושלמי פ"א דשבת ופ"ג ד"ט הלכה ז' ע"ש וכן משמע בגמ' דידן שם כה א': נכרי שהביא כו' חוץ לתחום אסור והבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר. [הרי דלא אסרינן משום מוקצה. וכמש"ש רש"י בד"ה חוץ לתחום וכו': ... דאי משום מוקצה אמאי מותר לישראל אחר וכו'. וע"ע מש"ש. והטעם הוא דנכרי א"צ הכנה]. (ט) דאז אסור לאותו ישראל. כנ"ל [בסק"ח, מגמ' דביצה כה

משא"כ כשהשוחט הוא לעצמו וכן להרו"ה לא נראה כראיית מומין רק כשהשוחט מראה לת"ח אבל לא כשרואה לעצמו — ד"א].

(ד) כג' הטור בהמה וסכין כו'.
(ה) דבלא"ה ל"פ ב"ש.
(ו) משום דהוצאה באוכל נפש כתיקון אוכל נפש עצמו, ואין חילוק בין אפשר מבעוד יום או לא. שם בר"ן. [וזה"ל הר"ן בביצה יא א': ואע"ג דאפשר דעביד ליה מאתמול אפ"ה שרי משום דהוצאה באוכל נפש כתיקון אוכל נפש עצמו היא ולא כמכשירין ותיקון אוכל נפש עצמו [שרי] — הגהות הב"ח] אפי' אפשר לעשותו מעיו"ט דלא מפליגין בין אפשר ללא

במשנה. דבלא"ה לא פליגי ב"ש — לאסור להוליד בהמה לטבח — דמאי איסור איכא כשאנינו נושא בהמה עליו.

ומ"ש המחבר "ואע"פ וכו'", הוא כג' שלנו בדברי ב"ש. אין מוליכין טבח וסכין אצל בהמה וכו'. ובדאי אין האיסור משום טבח, שהרי אדם רשאי ללכת לכל מקום כשירצה, וכנ"ל. וע"כ הא דאיתא "טבח וסכין", היינו שהטבח יביא הסכין אצל הבהמה. וע"ז אסרי ב"ש. וטעמם דלמא ממליך ולא שחית ההיא בהמה. וב"ה לא חיישי להכי. וכיון דהלכה כב"ה, לכן כתב הרמ"א והו"ה שהטבח יכול להוליד הסכין אצל הבהמה.

3 בבאה"ג סק"ה כתב: הר"ן שם ע"פ הירושלמי. וז"ל הר"ן סוף ביצה: מיהו כי אמרי' דאסירי משום מוקצה הני מילי בבהמות של ישראל אבל של נכרי לית בהו משום מוקצה דהא אמרי' בירושלמי דאין הנכרי צריך הכן ומיהו יש לחוש אם באו בשביל ישראל. עכ"ל. ובדברי הירושלמי הם בשבת פ"א ה"ז ובביצה פ"ג ה"ב. ואמנם שם ושם נחלקו אם נכרי צריך הכנה. אולם בירושלמי שם מ' דהמסקנא היא שאין הגוי צריך הכן. וכ"כ במראה הפנים בביצה שם ד"ה דהוא אמר אין הגוי צריך הכן: משמע דהכי הוא המסקנא דהלכה כר' חייא רבה לגבי ר"ש ברבי וכמו שזכרתי מזה בריש פרק כיצד מברכין דהכי מוכחא מכמה מקומות בהש"ס וכן תפס בעל המאור ז"ל למסקנא כדעת האומר שאין דבר תלוש שביד הגוי צריך הכנה אלא דוקא בדבר שיש במינו מחובר ומחוסר קצירה או צידה בהא הוא דחיישינן שמא היום הוא נתלש או ניצוד כמו שכתב מענין זה בפרקין על הא דאמר רב פפא הלכתא נכרי שהביא דורון לישראל אם יש באותו המין מחובר אסור וכ"כ הר"ן ז"ל בסוף פ' משילין על פי זה וכן הובא בשו"ע סימן תצ"ח וכ"כ בטור סימן תקי"ז גבי דין חנווני נכרי שאסור ליקח ממנו דבר שבמינו מחובר או מחוסר צידה

2 בבאה"ג סק"ג כתב: ברייתא שם י"א כב"ה. דאיתא בביצה שם עמוד א' לפי גירסתנו: ב"ש אומרים אין מוליכין טבח וסכין אצל בהמה ולא בהמה אצל טבח וסכין וב"ה אומרים מוליכין זה אצל זה. ועל גירסא זו קשה על מ"ש ב"ש להוליד טבח אצל הבהמה, הרי אדם רשאי לילך לכל מקום שירצה. וכמ"ש הב"י: ... דפשיטא אדם יכול לילך לכל מקום שירצה אפילו שלא לצורך כל שהוא בתוך התחום. ובדברי המחבר הם עפ"י דברי הטור. ונראה מדברי הטור שגרס בדברי הגמ': בית שמאי אומרים אין מוליכין הבהמה [והיינו אף על כתף — ד"א] והסכין לטבח וב"ה מתירין. [ועיין מה שני"ב הגליון בדפוס הש"ס לגבי הגי' השונות]. והו"ו שכתבו הטור והמחבר: יכול להוליד סכין ובהמה אצל טבח לשחוט אפי' גדי קטן שצריך להוליכו על כתפו או טבח ילך אצל סכין ובהמה. והיינו שע"ז איתא שם שב"ה מתירין. וז"ל הב"י: ואמרינן בגמ' דטעמא דב"ש שאוסרין להוליד בהמה אצל טבח וסכין משום דאיתא דאמרינן דאמר נשבוך האי בהמה כחושא ומייתניא בהמה אחרינא דשמינה מינה וב"ה לא חיישי להכי ומשמע דמיהא טעמא נמי אסרי ב"ש להוליד סכין אצל הבהמה דלמא ממליך ולא שחית ההיא בהמה וב"ה לא חיישי להכי ונראה דהא דקתני טבח וסכין אצל בהמה עיקר מלתא משום הוצאת סכין היא וטבח כדי נסביה דפשיטא שהאדם יכול לילך לכל מקום שירצה אפי' שלא לצורך כל שהוא בתוך התחום ובספרי רבינו כתוב או טבח ילך אצל סכין ובהמה וט"ס הוא וצריך להגיה או טבח ילך עם סכין אצל בהמה ומיהו י"ל שכך היה גורס בגמ' וב"ש אסרי לילך טבח אצל סכין ובהמה משום דלמא ממליך ולא שחית או שמא ימצא הסכין פגום ונמצא שטרף שלא לצורך. עכ"ל.

ומ"ש המחבר "ואפי' וכו'" היינו דאף בכה"ג מתירים ב"ה שם

בהמה במקולין (פי' מקום ששם שומעין הנהמות) אם ידוע שלנות חוץ לתחום אסורות (י) ואם ספק מותרות אפי' באו לצורך ישראל (יא) שהמוקצה הולכים בספיקו להקל (יב) ואם הביאום לצורך הנכרי (יג) או אפילו סתם בעיר שרובה נכרים מותר שכל המביא לצורך הרוב

ביאורי הגר"א

כ"ל: (י) ואם ספק כו'. כפי' רש"י נס"פ שאל חיישין כו' וכמ"ש נפ"ד דעירובין מ"ה ז' ואז"ל כו' וז"ש שהמוקצה כו' ור"ל ככה"ג משום חוץ לתחום אבל ספק מוכן קי"ל דאסור כמ"ש נס"פ תל"ז ס"ג והרשב"א אזיל לשיטתו שפ' כרש"י אבל לא קי"ל כן וז"ל המ"מ פ"צ הלכה ו' וז' רצונו וכל ספק מוכן אסור ודע שכל דין מוקצה ונולד בכלל זה והטעם מפני שהוא דשיל"מ או שרצו חכמים להחמיר בספק זה והרשב"א חלק ואמר שחיון שמוקצה ונולד מדבריהם הולכין להקל ולא מחמירין אלא בדבר שקרוב ליגע בשל תורה כגון ספק ניצוד אבל שאר ספקות מותרין וכמ"מ המ"מ שדבריו תמוהין דהא ספק צינה למה אסורה וכולה סוגיין דפ"ק דספק נולד להחמיר ועוד דנרייתא סתמא תניא ספק מוכן ר"ג כו' ונראין דנרי רצונו שלא חלק וע' ר"ס תקי"ז וע' מ"ש נס"פ שכ"ה ס"ז וע"ש ס"ט ונסי' תקט"ו

ס"ז ונסי' שכ"ה ס"ז וז"ע: (יא) שהמוקצה הולכין כו'. נראה לי שלמד ממ"ש נפ"ד דעירובין מ"ז ז' ואז"ל הו' כו' ואף דקי"ל ספק מוכן אסור כזר כ' הרשב"א נעה"ק מ"ה ז' וז"ל זו שאמרנו שהמוקצה והנולד אסורין צ"ט לא מן המורה אלא מד"ס לפיכך הולכין בספיקן להקל דז"ל בדבר שאינו קרוב לזא לדי אסור תורה אבל אם היה קרוב לזא ליגע בשל תורה הולכין אף בספקו להחמיר בשל תורה כיצד פירש מחמירין או רשומות לחיה או לעופות מעי"ט ולמחר השכים ומלא בהן חיה ועוף כו' הרי אלו אסורין אע"פ שהן ספק מוכנים לפי שאם אמה מחיר כן קרוב הדבר להחמיר צידה שאסורה ד"מ ולפיכך החמירו בספיק' והו' שיטת הרשב"א וכן שיטת רש"י נפ"ד שאל אבל נס"פ שכ"ה וסי' תקט"ו פ' כדנרי רי"ף ורמז"ס ועמ"ל: (יב) ואם הביא כו'. עירובין מ' א': (יג) או אפי'

ברכת אליהו

א: חוץ לתחום אסור. וכמ"ש בסימן תקט"ו ס"א ועמ"ש"ש. (י) (יא) כפי' רש"י ס"פ השואל חיישין כו'. [דתנן בשבת קנא א: נכרי שהביא חלילין בשבת לא יספור בהן ישראל אא"כ באו ממקום קרוב. ובגמ' שם: מאי ממקום קרוב רב אמר ממקום קרוב ממש ושמואל אמר חיישין שמה חוץ לחומה לנו. ופי' רש"י: אפי' הביא מחוץ לעיר אנו תולין להתיר ואומרים שמה בתוך התחום לנו ערב שבת וסופדין בהן במוצ"ש מיד. וע"ע מש"ש. ולפירש"י שמואל בא להקל, ודלא כרי"ף דשמואל בא להחמיר ועמ"ש סי' שכ"ה סעיף ז' ומש"ש בסקט"ז]. וכמ"ש בפ"ד דעירובין מה ב: גשמים שירדו וכו' ביו"ט הרי הן כרגלי כל אדם (שלא היתה להן שביטה בין השמשות ולכל צד שעירב האדם יכול ליטלן — רש"י) וכו' ואמאי ליקני שביטה באוקיינוס וכו' אמר ר' יצחק הכא בעבים שנתקשרו מעי"ט עסקינן ודילמא הנך אזל והנך אחריני נינהו דאית להו סימנא בגוייהו ואב"א הרי ספק דדבריהם וספק דדבריהם להקל. והו' שכתב המחבר: שהמוקצה הולכים בספיקו להקל. ור"ל ככה"ג הולכים להקל משום דהוי ספק שמה בא מחוץ לתחום. וכנ"ל משבת ועירובין. אבל ספק מוכן קי"ל דאסור, כמ"ש בסי' תצ"ז ס"ג וכמ"ש בסק"ד דבכל מוקצה מחמת שהיה מחובר או מחוסר צידה בספק אסור. ודברי המחבר כאן הם מדברי הרשב"א. וכמ"ש בבאה"ג סק"ו — ודברי הרשב"א הם בעבודת הקודש בית מועד שער ה' פרק ב' אות ב'. והרשב"א אזיל לשיטתו

שפירש בשבת שם כרש"י — דשמואל בא להקל, ולכן מספק שרי, והלכתא כוותיה. אבל לא קי"ל כן, אלא קי"ל כפי' הרי"ף ששמואל בא להחמיר. וז"ל המ"מ הל' יו"ט פ"ב ה"ו: וכתב רבינו וכל ספק מוכן אסור ומחלוקת תנאים היא בפרק אין צדין (כד ב) ונפסקה הלכה שם כמי שאוסר ודע שכל דין מוקצה ונולד בכלל זה והטעם מפני שהוא דבר שיש לו מתירין או שרצו חכמים להחמיר בספק זה והרשב"א ז"ל חלק ואמר שכיון שהמוקצה והנולד מדבריהם הולכין בספקן להקל ולא (מחמירין) [אמרו אסור] אלא בדבר שקרוב ליגע בשל תורה כגון ספק ניצוד ביו"ט ספק נצוד מעי"ט אבל שאר ספקות מותרין זו היא סברתו בספרו (ריש ש"ה). וכתב הה"מ שדברי הרשב"א תמוהין, דהא ספק ביצה למה אסורה וכולה סוגיא דפ"ק שם דספק נולד להחמיר. ועוד דברייתא דאין צדין סתמא תניא ספק מוכן ר"ג מתיר ור' יהושע אוסר ואמר שמואל הלכה כר' יהושע. וסיים המ"מ: ודבריו צ"ע — ונראין דברי רבינו (הרמב"ם) שלא חילק. [והמ"מ מוסיף שם שהרשב"א עצמו פסק (בש"ר) בספק ביצה שאסורה]. ועיין ר"ס תקי"ז ס"א, שנפסק שאסור לקחת מנכרי ביצים שמאנולדו היום. [ועמ"ש בסק"ה]. ועמ"ש בסי' שכ"ה ס"ז, שנפסק: ספק אם ליקטן בשביל ישראל או שידוע שליקטן בשביל ישראל ואין ידוע אם נלקטו היום אם לאו אסורים בו ביום וכו'. [ועמ"ש סקט"ז]. וע"ש ס"ט: אם הוא ספק אם הובא מחוץ לתחום אסור ודוקא בעכו"ם שאינו שריר עמו בעיר. [ועמ"ש"ש

ועמ"ש"ש בהערה ו' וע"ל סימן תק"ה סק"ג וסימן תקט"ו סק"ט ובסימן תצ"ז סט"ו פסק המחבר דשל נכרי א"צ הכן, וכמ"ש"ש בסק"י"ח ובמ"א שם סק"י"ז. והפ"ח שם כתב: ואי איכא הכן בדעכו"ם אי לא הויה פלוגתא בירושלמי בפ"ק דשבת ובפרק אין צדין והרשב"א פוסק להקל כמבואר בדברי המחבר בכאן שהם דברי תשובת הרשב"א שהביא בב"י וכן לקמן בסימן תצ"ח ס"ג וס"ס תקט"ו וכ"כ הר"ן בפרק כל כתבי ובסוף מסכת ביצה וההגה הביא

ודבר שאינו מחובר ואינו מחוסר צידה מותר ליקח ממנו אפי' הובא היום מחוץ לתחום, עכ"ל. ובסימן ש"י ס"ב כתב בהג"ה: וי"א דאין הכנה שייך בשל כותי ואפי' גרוגרות וצמוקים שבידו מותרים [כל בו סי' נ"ה וכן משמע בהר"ן סוף פכ"ב בירושלמי]. עכ"ל. ושם בסק"י"ד כתב רבנו: ר"ל מה שאסור משום הכן כמ"ש בירושלמי נכרי א"צ הכן אבל דבר שהוא אסור משום מחובר אין חילוק כמ"ש בפ"ג דיו"ט כד ב' וערש"י ד"ה אם יש כו' וכן כל כיוצא בו, עכ"ל.

מביא: ד ז (יד) בהמות הידועות ללון חוץ לתחום ונמצאו בעיר (טו) ביום שני אני אומר שמא מבערב הכניסין וחוצץ לחומה לנו ומותרות וכל שכן השחוטות בבוקר שחזקה מבערב הכניסין לתוך התחום: ה ח עגל שנולד ב"ט מותר לשחטו (טז) אם האם ט עומדת לאכילה

באר הגולה
ז שם נשם הרש"א.
ח נרימל צלה ו.
ט הר"ש שם.

ביאורי הגר"א

וכ"כ ש"ך הניאו מ"א ומ"ש מ"א דא"ת וש"ע לטעמייהו דס"ל ספק חוץ למחוס לחומרא כו'. דברי שגגה הן דהא א"ת וש"ע העתיקו דברי הרש"א כלשונו וכמז נס"ג שהמוקצה הולכין בספיקו להקל ואף שהש"ע סותר למ"ש נס"ג מקט"ו אין בזה כלום מדוע: (טז) אם האם כו'. דנלא"ה אסור

כו'. פ"ו דמכשירין מתניין ו': (יד) בהמות כו'. עמ"א נשם ש"ך ויפה כתב דרש"א אזיל לשיטתו כמ"ש נס"ג שהולכין בספקו להקל ומפ' מתני' דס"פ שואל חיישינן שמא כו' כפירש"י והוא דבריו שכתב כאן שמא מבערב כו' וסו' לחומה כו': (טז) ביום שני. ט"ס וכן שם נספך עה"ק ליתא

ברכת אליהו

מיד (דכיון דרוב עכו"ם אדעתא דעכו"ם נתלש — רע"ב) ואם רוב ישראל ימתין כדי שיבואו ממקום קרוב למחצה למחצה ימתין כדי שיבואו ממקום קרוב וכו'. הרי ש"ב בעיר שרובה נכרים מותר שכל המביא לצורך הרוב מביא.

(יד) עמ"א סק"ז בשם ש"ך, וז"ל: מ"כ בגליון שו"ע של הש"ך וז"ל ט"ס וצ"ל ביו"ט אני אומר שבגמ' ובכל הפוסקים כתבו סתם שמותר ומ' אפי' ביו"ט ראשון ועוד דהרי הב"י כ' כן בשם הרשב"א. והרשב"א בספר עבודת הקודש דף מ"ה ע"ב לא כתב דיו"ט שני רק סתם עכ"ל ש"ך ודבריו אמת לדעת הרשב"א וכו' עכ"ל המ"א. ויפה כתב דרש"א אזיל לשיטתו, כמ"ש בס"ג סק"י שהרשב"א סובר שהולכין בספיקו להקל. ומפרש מתני' דס"פ שואל שבת קנא א' "חיישינן שמא חוץ לחומה לנו", כפירש"י דשמואל בא להקל מספק דאמרינן שהיו שם מעיו"ט, וכנ"ל בסק"י. והלכתא כוותיה. והוא דבריו של המחבר שכתב כאן: שמא מבערב הכניסין וחוצץ לחומה לנו. [והוסיף הד"א — שזה מעין לשון שמואל בשבת הנ"ל. וע"ל סקט"ו].

(טו) ט"ס מ"ש "ביום שני", וצ"ל: ביו"ט. וכן שם בספר עבודת הקודש — שזה מקור דברי המחבר — ליתא. וכ"כ הש"ך והביאו מ"א בסק"ז, וכנ"ל בסק"ד. והמ"א שם סיים: ודבריו אמת לדעת הרשב"א אבל השו"ע שפוסק כההיא דחוששין שמא חוץ לחומה לנו לחומרא וכמ"ש סי' תקט"ו ס"ז א"כ ס"ל ביו"ט ראשון אסור אבל ביו"ט ב' מותר וכמ"ש סי' תצ"ז ס"ד וגם הא"ח שמביא הב"י סובר כן, עכ"ל. ומ"ש המ"א דא"ח ושו"ע לטעמייהו דס"ל ספק חוץ לתחום לחומרא כו' דברי שגגה הן, דהא א"ח ושו"ע העתיקו דברי הרשב"א כלשונו בספר עבודת הקודש. וכתב המחבר בס"ג שבמוקצה הולכין בספיקו להקל. וזה כדברי הרשב"א, וע"כ מ"ש כאן "ביו"ט שני" הוא ט"ס, וצ"ל "ביו"ט". שהרי דעת המחבר בסימן זה כהרשב"א שהולכין בספקו להקל, ומותר אף ביו"ט ראשון. ואף שהשו"ע סותר למ"ש בסי' תקט"ו דשם פסק שבספיקו אסור וכנ"ל בס"ק י', י"א, אין בזה כלום כידוע. [דכן דרך השו"ע לפעמים מביא איזה תשובה אף

בסק"ל]. ובסי' תקט"ו ס"ז: אם הוא ספק אם באו מחוץ לתחום אם הוא עכו"ם השרוי עמו בעיר ופירות המצויים בעיר מותר ואם לאו אסור. [ועמ"ש בסק"ל א]. ובסי' שכ"ה סט"ז נפסק: ספק אם הובאו מחוץ לתחום או מתוך התחום חוששין שמא חוץ לתחום הובאו. וצ"ע [דהרי בסי' תקט"ו ובסי' שכ"ה פסק כרי"ף שמספק — אם הנכרי לא שרוי עמו בעיר — מחמירים. ותמוה איך פוסק כאן כפירש"י דשרי מספק. ועמ"א סק"ז וד"א].

ומ"ש המחבר "שבמוקצה הולכים בספיקו להקל", נ"ל שלמד מ"ש בפ"ד דעירובין (מו) [מה] ב הנ"ל: ... ואב"א הוי ספק דדבריהם וספק דבריהם להקל. ואף דקיי"ל ספק מוכן אסור, כבר כתב הרשב"א בעבודת הקודש מה ב בית מועד שער ה' פרק א' אות א', וז"ל: זו שאמרנו שהמוקצה והנולד אסורין ביו"ט לא מן התורה אלא מדברי סופרים לפיכך הולכין בספיקו להקל בד"א בדבר שאינו קרוב לבא לידי איסור תורה אבל אם היה קרוב לבוא ליגע בשל תורה הולכין אף בספיקו להחמיר כשל תורה כיצד פירש מכמרות או רשתות לחיה או לעופות מעיו"ט ולמחר השכים ומצא בהן חיה ועוף ואינו יודע אם ניצודו בעיו"ט או לאחר שחשכה הרי אלו אסורין אע"פ שהן ספק מוכנים לפי שאם אתה מתיר כן קרוב הדבר להתיר את הצידה שאסורה ד"ת ולפיכך החמירו בספיק'. וזהו שיטת הרשב"א וכן שיטת רש"י בפ' שואל שבת קנא א. וכנ"ל — ששמואל שם בא להקל, והלכתא כוותיה. אבל בסימן שכ"ה ס"ט וסי' תקט"ו ס"ז הנ"ל פסק המחבר כדברי רי"ף ורמב"ם [ראה הלכות שבת פ"ו ה"ו והלכות יו"ט פ"ב ה"ן] ששמואל מחמיר בספיקו והלכתא כוותיה. וא"כ גם כאן הו"ל לאסור מספק, וכמ"ל.

(יב) עירובין מ א: ... מאי אמרת מחוץ לתחום אתיא הבא בשביל ישראל זה מותר לאכול לישראל אחר וכ"ש האי דאדעתא דנכרים אתיא.

(יג) פ"ו [ט"ס, וצ"ל: פ"ד א] דמכשירין מתניין ו': מצא בה (עיר) שישראל ונכרים דרים בה) ירק נמכר (ירק שנחלש בשבת נמכר למוצ"ש — רע"ב) אם רוב עכו"ם לוקח

[1234567 תוס']

לעיל בסימן ש"י ס"ב בשם י"א ולא דק שהרי המחבר פסק כן בפשיטות בשנים ושלשה מקומות וכ"נ מש"ס דילן מדין פירות שהביא עכו"ם מחוץ לתחום שמותרים למי שלא הובאו בשבילו ואמאי כל מידי דהוי מחוץ לתחום אקצי אינשי דעתייהו מיניה אלא משמע דבעכו"ם א"צ הכן וכן עיקר, עכ"ל. ובסימן שכ"ה ס"ח כתב המחבר: דבר שאין בו חשש צידה

אורח חיים, הלכות יום טוב תצח

באר הגולה

י טור נשם צעל
העיסור ואזני הראש.
כ משנה צלה כ"ה
וכח"ק.

(יז) והוא דקים ליה בגויה שכלו לו חדשיו: הגה (יז) וצעין ג"כ שהפריס על גני קרקע (טור והרא"ש)
דחיש'י שמא יראה בו ריעותא צאצרי' הפנימי' ונמצא שחט צי"ט שלא ללורך כן נראה לי מדברי הרא"ש והטורי (יח)
ואם היו שבת וי"ט סמוכים זה לזה נולד בזה מותר בזה: ו כ בהמה מסוכנת שירא שמא

ביאורי הגר"א

תק"א נסופו דלא כד"מ שם סק"ג ועי' מ"א דלא
שייך כו'. וכמו ועוד דלדת כו' ומטעם זה מותרין
צינים שנמצאים בתרנגולת אפי' צי"ט שלאחר השבת
כמ"ש בס' תקי"ג ס"ו וכן מוכח מסוגי' שם צ'
צ' וע"ש צר"ש ועמו' ד' א' ד"ה אלא. ועי"ל

כמ"ש צ' א' ד' א': (יז) והוא כו'. פי"ט
דשבת: (יז*) ובעינן כו'. עט"ז ועפ"ג דחולין:
(יח) ואם היו כו'. אע"ג דנצינא אסור ללא שייך
הכנה אלא נדנר האסור ציומו והוא כדעת הממיר
שיורי פתילה כיון שמותר ציומו כמ"ש צ"י צס'

ברכת אליהו

השבת שרי להדליק שיורי פתילה ולפידים שכבו ביום ראשון.
וסברת הב"י משום דגם ביו"ט א' שנעשו הלפידים ג"כ מותר
להבעיר אותם פעם שנית וכו' וכיון דמותרים ביו"ט א' שוב
לא חשיב הכנה ליום ב' — לשון הד"א. ובד"מ שם סק"ג
כתב: ול"נ דאפשר דאה"נ דלדעת האוסרים אסור ולא נקטו
דאסור להסיק ביו"ט שני אלא משום דרגילות הוא שלא לחזור
ולהבעיר עד יו"ט שני וכל הבערה ראשונה שעושים ביו"ט
ראשון אף אם כבה מעט אין לו לחוש בזה שהכל הבערה אחת
הוא וכחד הוא חשיבא ותו דהרי בהג"מ כתב שאסור לבשל
מיום אחד לחבירו אפי' בב' ימים של ר"ה אע"ג דכיומא
אריכתא דמי דדוקא להחמיר אמרו כן ולא להקל וכו'. וע"ע
מש"ש. ועל סברת הד"מ כתב בד"א: דביום א' שנעשו אז
הלפידים אסורים לטלטל. ועמ"א כאן סק"א, שכתב —
שלכן בדיננו מותר — דלא שייך הכנה בזה דאפי' בשבת
עצמו שרי לשוחטו לחולה וא"כ שבת לעצמו הכין (מ"מ ר"ן).
ובהמשך כתב המ"א: ועוד דלית עגל לא חשיב הכנה
דבשלמא ביצה אין ראוי לגדל אפרוח במעי וביציאתה נגמרה
לגדל אפרוח (טור והרא"ש), עכ"ל. ומטעם זה מותרים ביצים
שנמצאים בתרנגולת אפי' ביו"ט שלאחר השבת — ולא
חיישינן שמא נולדו היום ואתמול נגמרו והוי הכנה — כיון
שכל זמן שהן במעי אמן אינם מגדלים אפרוחים, א"כ כל זמן
שלא נולדו אין שום הכנה. ולכן מותר אף ביו"ט שאחר
השבת, דסתמא התירו במעי אמן ומשמע אף ביו"ט שאחר
השבת. וכמ"ש בס' תק"ג ס"ו: השוחט תרנגולת ומצא בה
ביצים גמורות מותרות ואפי' ביו"ט שלאחר השבת. ועמ"ש
סקי"ג. וכן מוכח מסוגיא דביצה ב ב. דאיתא שם: ומי גזרינן
(ומי אחמור רבנן בביצה למיגזר היתירא משום איסורא —
רש"י) והא תניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים
גמורות מותרות לאכלן ביו"ט ואם איתא ליגזר משום הנך
דמתילדן ביומיהן א"ל ביצים גמורות במעי אמן מילתא דלא
שכיחא היא. ורש"י כתב: וא"ת הויא לה גזרה לגזרה דהנך
דמתילדין ביומיהם נמי אינן אסורות אלא משום גזירה דיו"ט
אחר השבת תריץ הא מצי לאוקומי ביו"ט אחר השבת דהשתא
איכא למיגזר אטו הנך דמתילדין ביומיהן. וכעין זה כתבו
תוס' שם ד"ה נגזר. וע"ש ברא"ש פ"א ס"א, שכתב: וא"ת
כיון דאשכח גמורות דלמא אם לא נשחטה היתה יולדת היום
ותיאסר מספק דהוה ליה ספיקא דאורייתא וי"ל דלא מיקריא
הכנה אם לא שנגמרה הביצה היום ע"י הכנה שמא תמול
ובמעי אמה לא נגמרה עד שתצא לאויר העולם. וזה כמ"ש.
ועתו"ס שם ד א ד"ה אלא, שהקשו: ותימה דהא אמרינן כל

דאינו פוסק כוותיה — ד"א. והוסיף הד"א: והמ"א לשיטתו
דגם בס"ג מפרש דמיירי דוקא בעובד כוכבים השרוי בעיר
עמון].

(טז) דבלא"ה — והאם עומדת לגדל ביצים — אסור,
כמ"ש בביצה ב א, ד א. וז"ל הגמ' שם ד א: ...בתרנגולת
העומדת לגדל ביצים היא ואמה אסורה. [וה"נ אסור העגל אם
האם עומדת לולדות — ד"א].

(יז) פי"ט דשבת [קלה ב': שמנת ימים בבהמה אינו נפל
שנאמר ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן וגו'] (ויקרא כב,
כו). ושם קלו א: ת"ש עגל שנולד ביו"ט שוחטין אותו ביו"ט
(ואינו מוקצה שהרי בין השמשות נמי היה מוכן אגב אמו
מיהו שמעינן מינה דמותר לבו ביום — רש"י) הכא במאי
עסקינן דקים ליה בגויה שכלו לו חדשיו. ועיין ביור"ד סימן
ט"ו ס"א ומש"ש].

(יז*) עט"ז סק"ב [שחולק על הרמ"א, וכתב: כתב זה לתרץ
דברי הרא"ש כמ"ש ב"י כבר הארכתי ביור"ד סי' ט"ו שאין
ממש בכל התירוצים שנדפסו ע"ז בפרט הרב רש"ל חלק על
ב"י ולא דק בפלפולו בזה ע"ש דא"צ כלל להפריס, עכ"ל].
ועפ"ג דחולין [נא א, ב: אמר רב נחמן בית הרחם אין בו
משום רסוקי אברים (עגל שנולד היום שיצא מבית הרחם צר
שמא נדחק ונתרסקו אבריו ואין צריך להשהותו מעת לעת —
רש"י) וכו' ת"ש ושון שאם נולד הוא ומומו עמו שזה מן
המוכן וכי תימא ה"נ שיצא דרך דופן דופן מי קדוש והא
א"ר יוחנן מורה היה ר"ש לענין קדשים שאינו קדוש הב"ע
שהפריס ע"ג קרקע. הרי דלפי מאי דקיי"ל כרב נחמן, א"צ
להפריס, ועמ"א סק"י, משנה ברורה סקל"ב, שער הציון ס"ק
ל', ל"א וכיור"ד סימן נ"ח ס"ג ומש"ש].

(יח) אע"ג דבביצה אם נולדה בשבת הסמוך ליו"ט אסור
ביו"ט הסמוך לשבת, אפ"ה כאן מותר. וזה משום דלא שייך
הכנה אלא בדבר האסור ביומו. ולכן ביצה שנולדה בשבת
אסורה גם ביו"ט הסמוך לשבת. משא"כ כאן וכמש"ל
מהמ"א. והוא כדעת הממיר שיורי פתילה כיון שמותר ביומו
כמ"ש ב"י בסימן תק"א בסופו ודלא כד"מ שם סק"ג.
[שהטור כתב שם: אסור להסיק ביו"ט ב' של ר"ה הלפידים
שכבו ביו"ט ראשון וכן ביו"ט שאחר השבת אסור להסיק
באותן שכבו בשבת אא"כ ירבה עליהם עצים אחרים ויבטלם.
והב"י שם הביא מחלוקת בדין זה וכתב שהטור סתם דבריו
כדעת בעל התרומה. והוסיף הב"י: ולענין הלכה כיון ששאר
פוסקים לא הזכירו איסור זה משמע דלא סבירא להו כדברי
בעל התרומה אלא אפי' ביו"ט שני של ר"ה וכן ביו"ט שאחר

תמות והוא אכל כבר ואין צריך לה אסור לשחטה אלא א"כ יש לה שיהיה ביום כדי לאכול ממנה כזית צלי מבע"י (יט) (ואפי' אין שיהיה לנחמה ולנזקתה תחילה) (טור) וכשיש שיהיה ביום

באר הגולה
ל ו' הנ"ל אפי' לא
גמר כלל לאכול כיון
דקי"ל כמאן דלית ליה
הואיל וכו' הר"ף ור"ס נפ"ל מה"ט.

ביאורי הגר"א

כ"י: (יט) ואפי' אין כו'. שם מביא טעמיה וס"ל שזה דברי ת"ק אבל נגמרא שם מוכח שזה

ברכת אליהו

שנולד בשבת דהיה שרי ביו"ט אם היה הדין דביצה שנולדה ביו"ט שרי כמ"ש בתוס' הנ"ל — ד"א].
(יט) תנן בביצה כה א': בהמה מסוכנת לא ישחוט א"כ יש שהות ביום לאכול ממנה כזית צלי ר"ע אומר אפי' כזית מבית טביחתה (שהוא מזומן ומופשט מעורו ועומד — רש"י). הרי דא"צ שיהי' שהות לנתחה ולבדקה תחילה. ודברי הרמ"א הם מהטור. וס"ל שמ"ש במשנה „אפילו וכו'" זהו דברי ת"ק. אבל בגמ' שם מוכח שזהו דברי ר"ע וכ"כ הרשב"א וע"ש בגמ' אמר רב"א כו' והאנן תנן מתני' כו'.

היכא דמתילדא האידנא מאתמול גמרה לה ואם כן כשחל יו"ט לאחר השבת והביצה נולדה בשבת היא נגמרת ביום שהוא חול וא"כ מאי הכנה איתא. ותי' בתי' השני: ועוד י"ל דכיון דאם נולדה ביו"ט הרי זו אסורה אם נאמר כשנולדה בשבת הרי היא מותרת בשביל אותה לידה דשבת אם כן הרי שבת ומכין ליו"ט. נוא"כ הכא בעגל דכשנולד ביו"ט שרי באותו יום גם כשנולד בשבת שרי ביו"ט שלאחריה ולא חשיב הלידה הכנה כיון דגם אם היה נולד עתה ביו"ט היה שרי והגמר דעגל לא נעשה בשבת במעי אמן והוי כמו בביצה

דוקא נגד יחיד הלכה כר"ע ולא נגד רבים וכ"כ בספר כריתות ובכ"ג בכללי הגמ' סי' ח' גם נגד סתם משנה אין לפסוק הלכה כר"ע וכו' מיהו בזה י"ל כיון דחולק ר"ע באותו משנה לא הוי דברי ת"ק כסתם, עכ"ל. ומעין דברי הא"ר כתב בקרבן נתנאל על הרא"ש שם אותו, בלי שהזכיר דברי הט"ז. וע"ע מש"ש. ויש לציין שגם לעיל בסימן קס"ז סק"ד כתב הט"ז דקי"ל הלכה כר"ע אפילו מחביריו. ועיין ביזמא דב בתוד"ה מסייע שנראה מדבריהם שסוברים דהלכה כר"ע אפילו מחביריו. ויש להעיר שגם בשאלות פרשת בשלח שאלתא מ"ח כתב שהלכה כר"ע ואפילו מחביריו. ועיין בהעמק שאלה שם אות י"ב שכתב שהשאלות כ"כ דרך במקום חומרא פסק רבינו (השאלות) הלכה כר"ע (אפילו מחביריו). וע"ע מש"ש. אח"כ מצאתי בתוס' רי"ד בביצה שם שכתב, ח"ל: ה"י גם ת"ק מודה בזה דכזית מבית טביחתה בעי' ולא פליגי אלא בצלי דת"ק סבר דוקא צלי אבל חי לא שאין דרך בני אדם לאכול בשר חי ור"ע מתיר אפילו חי. והב"ח כתב על דברי הרא"ש: יראה מדבריו דאע"ג דמד"ע דאמר כזית חי מבית טביחתה שמעינן דלת"ק דוקא אחר הפשט ונתוח אפ"ה הלכה כר"ע מדפריך סתמא דתלמודא מיניה אלמא דהלכתא כוותיה. וע"ע מש"ש. ובבירור הלכה בביצה שם ציון ו' כתבו: כדברי הב"ח מכוון מדברי רש"י פסחים מו ב ד"ה כד ז"ל: כדי שיוכל לאכול שיהא שהות ביום כדי להפשיט ולחתוך כזית ולצלול ולאכול. וב"ס של שלמה ביצה פ"ג סימן י"ב כתב על דברי הטור: והוא ממש דברי ר"ע וסבר דהלכה כוותיה משום דגמ' פריך מינה לקמן דלית' כדפי'. והיינו שהיש"ש כתב שם לעיל מינה: והלכה כת"ק ואע"ג דפריך לקמן מר"ע היינו לענין שיוכל לאכול בלא בדיקה דבזה לא פליגי ת"ק ור"ע אלא בשיעור שהות דת"ק סבר בעינן שהות כדי לאכול כזית צלי והילכתא כוותיה. וסיים שם על דברי הטור: גם דברי אביו הרא"ש הטעהו שכ' וז"ל הפשט ונתוח קצב' דרך ארץ הוא ולא אסורא והתירו לאכול כזית מבית טביחתה בלא בדיקה משום הפסד ממונו וכ"ש שאם הוציאו הראיה בלא בדיקה שאין להפסיד הבהמה וסמכין ארובא וכשרה ע"כ והוא הבין שכן הלכה ואינו כן אלא שהרא"ש הביא ראיה מדבריו ר"ע לענין שיעור שהות לכולם הלכה כת"ק דבעינן שיעור שהות כדי לאכול ממנה כזית צלי כדרך בני אדם אחר הפשט וניתוח שהרי ר"ע הזכיר בדבריו מבית טביחתה ולא כת"ק. עכ"ל. וע"ע מש"ש. והמ"א בסק"ג כתב: דמשמע דת"ק מודה לר"ע דא"צ בדיקה כדאיתא בגמ' ועוד דהא כתב רמ"א דאסור להפשיט אבל ב"ס של שלמה פסק דצריך שיהא שהות לאכול אחר הפשט וניתוח ואינו מוכרח. עכ"ל. וגם הפר"ח אות ו' כתב: אע"י דלא איתמר הכי בגמ' אלא אליבא דר"ע מ"מ מוכח התם דל"פ ת"ק ור"ע אלא דלמך בעי שהות לכזית צלי ולמר סגי ליה בכזית חי אבל במילתא אחרית ל"פ וכן עיקר. ועל דברי המ"א שכתב „כדאיתא בגמ'", הסביר המחצית השקל: ואילו דפשוט להש"ס דבזה גם ת"ק מודה אלא פלוגתיהו דלת"ק בעי' כזית

4 מ"ש רבנו „וכ"כ הרשב"א, לא מצאתי מקומו. ואולי צ"ל: וכ"כ הרא"ש, וקטע זה צ"ל אחרי הקטע „וס"ל כו'". והיינו שהרא"ש שם פ"ג ס"ד הביא המשנה כג' דין, וכתב שם שהתירו לאכול כזית מבית טביחתה בלא בדיקה משום הפסד ממונו. וראה להלן בענין הגירס'.

ומ"ש רבנו „וע"ש בגמ' וכו'", היינו דאיתא שם: אמר רמי בר אבא הפשט ונתוח בעולה והו"ה לקצבים מכאן למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר קודם הפשט ונתוח (לאפוקי) מאי קמ"ל אילמא לאפוקי מדרב הונא דאמר רב הונא בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך כמה נשחטה נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך כמה נטרפה והאנן תנן מתניחין כדבר יהודה דתנן ר"ע אומר אפילו כזית חי מבית טביחתה וכו'. וכתב ע"ז הד"א: הרי דפריך הגמ' מר"ע וש"מ דמבית טביחתה ר"ע אמרה. והקשה ע"ז הד"א: ולענ"ד לק"מ דהלא אדרבה מדפריך הגמ' והאנן תנן כו' ומאי קושיא הלא רבנן פליגי דלא סגי מבית טביחתה ושפיר י"ל דרבנן כרכי מר אבא ס"ל דאסור לאכול בלא הפשט והלא הלכה כרבנן נגד ר"ע אלא ודאי דפשיטא להו להגמ' דבזה גם רבנן ס"ל כר"ע דדי מבית טביחתה ושפיר פוסק השו"ע דא"צ הפשט. ויש עוד להגדיל הקושיא, שהרי במשנה תנן להדיא: ר"ע אומר וכו'. וא"כ כשהגמ' ר"ל דתנן במתני' כדרכ הונא, בהכרח שהיתה צריכה לומר דתנן „ר"ע אומר וכו' ואיזו הוכחה גדולה יש בגמ' יותר מאשר במשנה דתנן ר"ע אומר וכו'". ולכן נראה לי שמ"ש רבנו ש„זהו דברי ת"ק" אין כוונתו שגם ת"ק מודה בזה לר"ע. שא"כ הו"ל לרבנן לכתוב ש„זהו גם דברי ר"ע", או שהיה כותב שת"ק מודה בזה. והד"א סיים: ואפשר דזה כוונת רבינו שכת' וע"ש בגמ' כו' והאנן תנן כו' והיינו דמשם מוכח דבזה ל"פ ת"ק על ר"ע, עכ"ל. ודברי הד"א לא מוכנים שרבנו כתב בריש דבריו: אבל בגמ' שם מוכח שזהו דברי ר"ע. וא"כ איך אפשר לפרש שמ"ש רבנו בסוף הס"ק „וע"ש בגמ' וכו'", כוונתו דמשם מוכח דבזה ל"פ ת"ק על ר"ע. הרי זו אותה הגמ' שעליה כתב רבנו לעיל מינה, שמוכח משם שזהו דברי ר"ע, ושם לא הזכיר הקטעים של הגמ' שמשם מוכח כן. ורק בסוף הס"ק מביא לשון הגמ', ואיך יתכן שרצונו לומר אחרת ממה שכתב בריש דבריו. ולכן נראה שרבנו ר"ל שהמלים „מבית טביחתה" הם דברי ת"ק, ולא כמ"ש בגירסא דידן שר"ע אמר זה. וע"ז כתב רבנו שפיר: אבל בגמ' שם מוכח שזהו דברי ר"ע. והיינו שהגמ' מביאה המשנה — לפי הגי' דידן — שר"ע אמר זה ולא ת"ק. ולפי"ז צריך לפסוק כת"ק וכמ"ש בעירובין מו א, דהלכה כר"ע מחביריו ולא מחביריו. [אבל אם נאמר שת"ק אומר דין זה, א"כ המחלוקת בין ת"ק ור"ע היא רק אי בעינן כזית צלי או חי]. ואמנם הט"ז בסק"ה כתב כאן — לענין כזית חי או צלי — „... דהא קי"ל הלכה כר"ע בכל מקום ואפילו מחביריו פירוש שאפילו אם רבים חולקים עמו. אולם כבר הקשה באלהי רובה אות י"ג על הט"ז, וז"ל: ולא ירדתי לסוף דעתו דבעירובין דף מ"ו ע"ב מפורש

אוצר החכמה

באר הגולה
מ הר"ן שם נשם
הרשב"א.
נ שם נמשנה.
ס בעיא שם ל"ד ולא
נפשטא ונקיט ל'
הרא"ש והרמב"ם נפ"צ ורשב"א לקולא.

ושחטתה (כ) אינו נוטל עורה אלא אם כן שייר ממנו אבר אחד ומביאו עמו: הגה (כא) וי"א דאין להפשיטה כלל אלא א"כ שחטה לזורך י"ט וכן ראוי להורות (הגהות אלפסי פרק אין נדון): ז (כב) אם שחט בהמה בשדה לא יביאנה במוט או במוטה כדרך שעושה בחול אלא יביאנה בידו איברים איברים: ח ס (כג) עוף שנדרס ברגלים ויש לחוש שנתרסקו איבריו ולכן צריך שהייה

ביאורי הגר"א

דשנת קי"ו נ' נשלמא כו' ועמ"א: (כב) אם שחט כו'. רמב"ם ופני דקאי אכל נהמה וס"ל דמ"ש אס שחטה כו' אורחא דמילתא נקט שאין דק לשחוט בריאה נשדה ר"ן וכתב שיש חולקים וס"ל דוקא נמשכנת וכן כתב הרשב"א נעה"ק: (כג) עוף כו'. דרשב"ל שם ס"ל מפני שצריך לחסמן כמ"ש

דברי ר"ע וכ"כ הרשב"א וע"ש בגמ' א' רנ"א כו' והאנן תנן ממני' כו': (כ) אינו נוטל כו'. שם י"א נ' ג' דברים התירו כו' משא"כ מאן וירושלמי פ"ג הלכה ג' תני אכל מביאה ע"ג עורו כי"ד הוא עושה משייר ממנה אבר אחד ומביאו עמו: (כא) וי"א דאין כו'. כמ"ש נסי' שקדם נפט"ו

ברכת אליהו

שמרבה בהלוך. ויש מי שהורה (י"מ בחי' או"ז (שנג) שנסתפק ריב"א בזה ועי' שיטת ריב"ב — הערת המהדיר הרב שולמן שם) שלא אמרו אלא במסוכנת שיש לדבר קול שלא נשחטה מחמת יו"ט אבל שוחט את הבריאה מביאה אפי' במוט ובמטה ויש מי שהורה (הרמב"ם בפ"ה מהל' יו"ט ה"ה — הערת המהדיר שם) כן אפי' בבריאה ולא אמרו במסוכנת אלא שדברו בהווה וכזה ראוי להורות. וגם הר"ן כ"כ, וז"ל: ואע"ג דמפיש בהלוא ואמר' בפרק מפנין (קכז א) דמעוטי בהלוא עדף שאני הכא דכיון דמביא במוט ובמטה מיחזי כעובדין דחול ואיכא מ"ד דלא מיתסר אלא במסוכנת שיש לה קול שלא נשחטה לגמרי בשביל יו"ט אבל בריאה ששחטה לצורך יו"ט מביאה אפי' במוט ובלבד שישנה אם אפשר לשנות וכענין שאמרו בפרק המביא כדי יין (כט ב) לא יביאם בסל ובקופה אבל מביא על כתפו או לפניו אבל אחרים אומרים דהו"ה לבריאה ומסוכנת אורחא דמילתא נקט שאין צריך לשחוט את הבריאות בשדה אלא בביתו וכן דעת הרמב"ם ז"ל, עכ"ל. וראה בבירור הלכה בביצה שם ציון ז'. (כג) דרשב"ל שם ס"ל מפני שצריך לחסמן כמ"ש משום ליבון כו' וע"כ צ"ל כן דמשום לבדוקן ליכא חיוב. רא"ש. [בבאה"ג סק"ס כת': בעיא שם ולא נפשטא ונקיט ליה הרא"ש והרמב"ם בפ"ב והרשב"א לקולא. דתנן בביצה לג א: ואין מלבנין (באור — רש"י) את הרעפים לצלות בהן. ובגמ' שם לג ב, לד א: מאי קא עביד אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הכא ברעפים חדשים עסקינן מפני שצריך לבדוקן (אם יוכלו לקבל לבונה הלכך ביו"ט לא דלמא פקעי ואשתכח דטרח שלא לצורך — רש"י) ואמר' לה מפני שצריך לחסמן (להקשותם בהסק ראשון הם מתחזקין ומתקשים הלכך אע"ג דלצורך יו"ט נמי הוא דהא צולין עליהם מיהו כיון דבהסק זה נעשה כלי אסור — רש"י) וכו' בעא מיניה ר' ירמיה מרבי זירא מהו לשחטה (לדרוסה) ביו"ט (מי חיישינן הואיל וצריכה בדיקה ואיתיליד בה רעותא — רש"י) מי מחזקינן רעותא ביו"ט (בגוה משום חשש איסור מלאכה ביו"ט דלמא משתכח

(כ) ביצה יא ב: ואמר עולא שלשה דברים התירו סופן משום תחלתן (שהוא לצורך יו"ט ואי לא שרית סופן לא עביד תחלתן — רש"י) ואלו הן עור לפני הדורסן (הותרה שטיחתן משום שחיתתן — רש"י) כו'. והיינו דאם לא נתיר לו טלטול העור ימנע משחיתתן ויגרע משמחת יו"ט. משא"כ כאן — במסוכנת — אין חשש זה [דהלא ישחוט לטובתו שלא תמות הבהמה ועוד דלא ימנע בזה משמחת יו"ט דהלא בלא"ה אין שוחט לאכילת יו"ט להכי לא התירו לטלטל העור לחד — ד"א]. וירושלמי שם פ"ג ה"ג: תני אבל מביאה הוא ע"ג עורה כיצד הוא עושה משייר ממנה אבר אחד (שיש עמו בשר דהו"ל כגופה — קרבן העדה) ומביאו עמו. (כא) כמ"ש בסימן שקדם — תצ"ז סי"ז: אם נמצאת טריפה אסור לטלטלה. וכמ"ש בפט"ז דשבת קי"ז ב: ת"ר ארבעה עשר שחל להיות בשבת מפשיטין את הפסח עד החזה דברי ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה וחכ"א מפשיטין את כולו בשלמא לרבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה דהא איתעביד ליה צורך גבוה וכו'. הרי דכיון דא"צ עוד הפשטה לבהמה אסור להפשיט בשבת והו"ה ביו"ט. ובעלמא ת"ק מודה לר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה, וכמש"ש בסקי"ט. ועמ"א.

(כב) [בבאה"ג סק"נ כת': שם במשנה. דתנן בביצה כה א: בהמה מסוכנת לא ישחוט וכו' שחטה בשדה לא יביאנה במוט ובמטה אבל מביא בידו אברים אברים. ומ"ש המחבר, אם שחט בהמה בשדה, ומ' אפי' לא מסוכנת, כ"כ הרמב"ם בהל' יו"ט פ"ה ה"ה. וזה כפירושו דדברי המשנה קאי אכל בהמה, ולא דוקא מסוכנת. וס"ל דמ"ש במשנה, אם שחטה בשדה וכו', ולכאורה משמע דקאי ארישא — אבהמה מסוכנת, אורחא דמילתא נקט, שאין דרך לשחוט בריאה בשדה אלא בביתו. כ"כ הר"ן שם. וכתב עוד שיש חולקים וס"ל דוקא במסוכנת. וכ"כ הרשב"א בעבודת הקודש, בית מועד שער שני פ"ב (אות ג') במהדורת הר' שולמן. [וזה"ל: בהמה מסוכנת ששחטה בשדה לא יביאנה במוט ובמטה כדרך שהוא עושה בחול אלא משנה ומביאה אברים אברים ואע"פ

5 בסק"כ הביא רבנו דברי הירושלמי ביצה פ"ג ה"ג: אבל מביאה הוא ע"ג עורה וכו'. וכתב המ"א בסקי"ד: דכיון דאסור לטלטל העור אסור להפשיטו ומ"מ צ"ע כיון שהירושלמי כתב בהדיא להתיר והר"ן והרשב"א הביאוהו איך חלק עליהם הש"ג ועוד דהא תנן מביאה בידו איברים איברים משמע שמפשיטה ואפשר דס"ל דהירושלמי והמשנה מיייר כשרוצה לאכול ממנה ביו"ט אבל

צלי ולר"ע די אם יוכל לאכול חי מאי קושיא לרמי בר חמא מר"ע אדרבא לסייע מת"ק אע"כ דפשיט להש"ס דלא בעינן הפשט ותתוח גם לת"ק וא"כ אע"ג דקיי"ל כת"ק דבעי' כזית צלי מ"מ מותר אפילו קודם הפשט דבזה מודה ת"ק, עכ"ל. ודבריו הם כעין דברי הד"א — שהקשה על דברי רבנו: דפשיטא להו לגמ' דבזה גם רבנן ס"ל כר"ע דדי מבית טביחתה.